

TYÖPAINOTTEINEN PÄIVÄ

Tuusulanjärven Klubitalo jäsenten arjessa

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Hämeenlinnan korkeakoulukeskus, sosionomikoulutus

Kevät, 2020

Katriina Paloheimo

Sosionomikoulutus
Hämeenlinnan korkeakoulukeskus

Tekijä	Katriina Paloheimo	Vuosi 2020
Työn nimi	Työpainotteinen päivä – Tuusulanjärven Klubitalo jäsenten arjessa	
Työn ohjaaja	Seija Pajari-Stylman	

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli tutkia Tuusulanjärven Klubitalon työpainotteista päivää. Tutkimuksen tavoitteena oli saada selville, millainen on onnistunut ja epäonnistunut työpainotteinen päivä sekä miten työpainotteista päivää voi kehittää. Tutkimuksen keskeisiä käsitteitä olivat sosiaalinen kuntoutus, yhteisöllisyys ja osallisuus. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin eläytymismenetelmää, jossa tutkimukseen osallistuja jatkaa omin sanoin saamaansa kehyskertomusta. Kehyskertomuksia oli kaksi, toinen onnistunutta ja toinen epäonnistunutta päivää varten. Vastauksia tutkimukseen saatiin 13. Tutkimusaineisto analysoitiin teemoittelemalla.

Tutkimuksen tulosten mukaan Tuusulanjärven Klubitalon onnistunut työpainotteinen päivä koostuu mieluisista työtehtävistä, ystävien kanssa keskustelemisesta ja hyvästä lounaasta. Sitä leimaavat vahva yhteisöllisyys ja tunne yhteisen hyvän eteen työskentelemisestä. Epäonnistunut päivä puolestaan koostuu huonosti nukutusta yöstä, erinäisistä epäonnistumisista ja muista klubitalon jäsenen itseensä liittyvistä seikoista. Sitä leimaavat väsymys ja yleinen epäonni. Epäonnistunutkin päivä päättyy vastaajien kertomuksissa kuitenkin optimismiin ja tunteeseen siitä, että Klubitaloyhteisö kantaa myös huonon päivän yli.

Tutkimustulosten perusteella työpainotteista päivää on mahdollista kehittää panostamalla opinto- ja työyksikön perustamiseen, sekä hallintoyksikön toiminnan monipuolistamiseen. Kokonaisuutena Tuusulanjärven Klubitalon työpainotteinen päivä on kuitenkin tutkimuksen tulosten perusteella nykyiselläänkin hyvin toimiva kokonaisuus, jossa jäsen saa mahdollisuuksia niin mielekkääseen toimintaan, kuin sosiaalisten suhteiden vahvistamiseen.

Avainsanat Klubitalot, sosiaalinen kuntoutus, yhteisöllisyys, osallisuus.

Sivut 38 sivua, joista liitteitä 6 sivua

Degree Programme in Social Services
Hämeenlinna University Centre

Author	Katriina Paloheimo	Year 2020
Subject	Work-Ordered Day – Tuusulanjärvi Clubhouse in Members Daily Life	
Supervisor	Seija Pajari-Stylman	

ABSTRACT

The purpose of this thesis was to study the work-ordered day at Tuusulanjärvi Clubhouse. The aim was to find out how a successful and an unsuccessful work-ordered day differ from each other, and how to improve a work-ordered day. The key concepts in this thesis were social rehabilitation, communality and participation. The method of empathy-based stories was used in collecting material for this thesis. This means that the participants continue a frame story using their imagination and personal experience. Two frame stories were used, one for successful and one for unsuccessful work-ordered day. The number of received answers was 13. The answers were analysed by a thematic analysis method.

According to the results, a successful work-ordered day at Tuusulanjärvi Clubhouse consists of pleasant tasks, fruitful discussions and a tasty lunch. It is characterized by a strong sense of communality and co-operation. An unsuccessful day, on the other hand, consists of poorly slept night, different kinds of failures and other things related to the individual member. It is labelled by tiredness and general bad fortune. However, the stories indicate that even an unsuccessful day ends with a sense of optimism and a feeling that the clubhouse community offers support also through bad days.

According to the results, a work-ordered day can be improved by establishing a separate study and work unit and by making the administration unit activities more versatile. Nevertheless, the work-ordered day at Tuusulanjärvi Clubhouse is well liked as it is. It gives the members abundant opportunities for meaningful activities as well as for strengthening their social relationships.

Keywords Clubhouse, social rehabilitation, communality, participation.

Pages 38 pages including appendices 6 pages

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	KLUBITALOTOIMINNAN LÄHTÖKOHDAT	3
2.1	Tuusulanjärven Klubitalo ja sen kansainväliset juuret.....	3
2.2	Klubitalojen kansainväliset laatusuositukset	4
3	TYÖPAINOTTEISEEN PÄIVÄÄN LIITTYVÄT KESKEISET KÄSITTEET	7
3.1	Sosiaalinen kuntoutus	7
3.2	Klubitalojen yhteisöllisyys	8
3.3	Osallisuuden kokeminen	9
4	AIEMMAT TUTKIMUKSET.....	11
4.1	Tuusulanjärven Klubitalossa tehtyjen opinnäytetöiden tuloksia.....	11
4.2	Työpainotteinen päivä tutkimuksissa	12
5	TUTKIMUSMENETELMÄ JA AINEISTON ANALYSOINTI.....	14
5.1	Eläytymismenetelmä.....	14
5.2	Aineiston hankinta	15
5.3	Sisällön analyysi.....	16
5.4	Tutkimuksen validiteetti, reliabiliteetti ja etiikka	17
6	TUUSULANJÄRVEN KLUBITALON TYÖPAINOTTEINEN PÄIVÄ.....	19
6.1	Tyypikertomukset.....	19
6.2	Klubitalon toiminta ja sen merkitys päivän onnistumisessa	21
6.3	”Sirpaleet tuovat onnea” - Yhteisöllisyys työpainotteisen päivän aikana	22
6.4	Jäsenen omat mahdollisuudet vaikuttaa päivän onnistumiseen.....	23
6.5	Työvalmentajien rooli päivän onnistumisessa	24
7	POHDINTA.....	26
7.1	”Kiitos klubitalo, kun oot olemassa!” - Tutkimuksen tulokset teorian valossa	26
7.2	Työpainotteisen päivän kehitysehdotukset ja jatkotutkimus.....	27
	LÄHTEET	30

Liitteet

Liite 1	Klubitalojen kansainväliset laatusuositukset
Liite 2	Saatekirje tutkimukseen osallistuvalla

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö on lopputulos pitkäaikaisesta kiinnostuksestani mielen-terveystyötä kohtaan. Mielenterveyden häiriöstä kärsii noin joka viides suomalainen (Huttunen, 2017). Tästä huolimatta mielen-terveyden ongelmiin liittyy edelleen stigma, häpeäleima. Klubitalot ovat matalan kynnyksen toimijoita, jotka osaltaan pyrkivät poistamaan tätä leimautumista. Tästä esimerkkinä voi mainita Lahden Klubitalon aloittaman Diagnosis Free Zone -kampanjan, joka huipentui upeaan hyväntekeväisyyskonserttiin viime syksynä Lahden Sibeliustalon pääsalissa. Kampanjan tarkoituksena on nähdä ihminen omine vahvuksineen ja antaa kasvot mielen-terveysongel- mille. (Lahden Klubitalo, 2019) Yhdenvertaisuuteen pyrkimisen lisäksi Klubitalojen tasa-arvoinen yhteisöllisyys ja työpainotteinen päivä tekivät minuun suuren vaikutuksen ollessani erikoistavassa harjoittelussa Tuusulanjärven Klubitalossa. Jo tuolloin päätin tulevan opinnäytetyöni liittyvän klubitaloon ja sen toimintamalleihin.

Oinnäytetyön keskeisiä käsitteitä ovat sosiaalinen kuntoutus, yhteisöllisyys ja osallisuus. Teemat ovat ajankohtaisia nykyisessä poliittisessa ilmapiirissä, jossa erilaisuuden sieto, poliittinen korrektius ja suvaitsevaisuus ovat valitettavan vähän arvostettuja. Suvaitsevaisia ihmisiä on jopa ryhdytty haukkumaan ”suvakeiksi”. Kotimaisten kielten keskuksen dosentti Vesa Heikkinen (2017) toteaaakin termin sekä loukkaavaksi, että halventavaksi. Oinnäytetyön myötä toivon, varsinaisen tutkimuksen ohessa, voivani toimia edes pienenä vastavoimana tälle kehitykselle ja voivani tuoda esiin kaikkien ihmisten tasa-arvoisen kohtelun positiiviset vaikutukset sekä samalla tuoda esiin klubitalotoiminnan vaikuttavuuden ja sen yhteiskunnallisen merkityksen.

Tutkimuksen tarkoituksena on tutkia Tuusulanjärven Klubitalon työpainot- teista päivää. Tutkimuskysymykset ovat: Millainen on onnistunut ja epäon- nistunut työpainotteinen päivä sekä millaisia vaikutuksia työpainotteisella päivällä on jäsenten arkeen? Tutkimuksen tuloksia on toivottavasti mah- dollista hyödyntää Tuusulanjärven Klubitalon työpainotteisen päivän ke- hittämisessä ja sen myötä klubitalon toiminnan vaikuttavuuden paranta- misessa entisestään.

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä käytetään eläytymismenetelmää. Menetelmän valintaan on vaikuttanut eniten oma positiivinen kokemuk- seni menetelmän käytöstä aiemmalla ammattikorkeakoulun kurssilla. Me- netelmä sai silloiseen tutkimukseen osallistuneilta erittäin hyvää pa- lautetta, sen antaessa vastaajalle mahdollisuuden oman äänen esiin tuo- miseen. Lomakkeeseen tai haastatteluun verrattuna kyseessä on vastaaja- lähtöinen tutkimusmenetelmä, jossa tutkija ei aseta rajoja valmiiden kysy- mysten tai vastausvaihtoehtojen muodossa, vaan luottaa vastaajan kykyyn tuottaa tietoa omasta kokemuksestaan kehyskertomuksen luomassa

viitekehyksessä. Menetelmän soveltuvuus mielenterveyskuntoutujille tulee tämän tutkimuksen tulosten myötä lähempään tarkasteluun. Riittääkö mielenterveyskuntoutujien kyky asettua toisen asemaan kehyskertomukseen vastaamiseen?

2 KLUBITALOTOIMINNAN LÄHTÖKOHDAT

Tässä luvussa esitellään lyhyesti klubitalojen synty sekä Tuusulanjärven Klubitalon nykyinen tilanne. Opinnäytetyö osuu Tuusulanjärven Klubitalon murrosvaiheeseen, joka on opinnäytetyön kannalta mielenkiintoista ja johon on tämän vuoksi syytä hetkeksi pysähtyä. Lisäksi tässä luvussa tutustutaan klubitalojen kansainvälisiin laatustandardeihin ja niiden luomiin reunaehtoihin klubitalotoiminnan kulmakivinä.

2.1 Tuusulanjärven Klubitalo ja sen kansainväliset juuret

Tuusulanjärven Klubitalo sijaitsee Järvenpäässä lähellä kaupungin keskustaa, hyvien kulkuyhteyksien varrella. Klubitalo päätti syksyllä 2019 liittyä Etelä-Suomen Klubitalot ESKOT ry:hyn ja liittyminen on virallisesti astunut voimaan 1.1.2020. Samalla klubitalon nimi on vaihtunut Keski-Uudenmaan Klubitalosta Tuusulanjärven Klubitaloksi. Tuusulanjärven Klubitalolla on myös uusi johtaja, joka aloitti työnsä vuoden 2019 tammikuussa.

Tuusulanjärven Klubitalo on osa kansainvälistä klubitaloverkosta, jonka juuret juontavat 1940-luvun Yhdysvaltoihin. Ensimmäinen varsinainen Klubitalo, Fountain House, avattiin keskelle Manhattania vuonna 1948 muuttaman juuri mielisairaalasta kotiutetun potilaan toimesta. He halusivat rohkaistua liikkumaan ihmisten ilmoilla ja olemaan sosiaalisempia – olemaan jäämättä kotiin eristyksiin. Klubitalon toimintamalli kehittyi edelleen John Beardin johdolla 50-luvulla ja mallin läpimurto tapahtui vuonna 1978, jolloin Yhdysvaltain kansallinen mielenterveysinstituutti ryhtyi rahoittamaan kansallisen Klubitaloverkoston luomista. Malli alkoi levitä tuolloin myös maailmanlaajuisesti. Nykyisin toiminnan kansainvälinen koordinointi tapahtuu Clubhouse Internationalin toimesta. Suomen Klubitalojen toimintamalli perustuu kattojärjestön laatimiin kansainvälisiin laatusuosituksiin (Liite 1), joita on muokattu Suomen olosuhteisiin, lainsäädäntöön, koulutusjärjestelmään, sosiaaliturvaan ja työmarkkinaoloihin sopiviksi. (Hänninen 2016b, ss. 27, 29, 32–33.)

Tämän opinnäytetyön keskiössä olevalla Tuusulanjärven Klubitalolla on yli 400 jäsentä. Heistä aktiivisia klubitalossa kävijöitä on noin viisikymmentä viikossa ja kahdeksankymmentä kuukausittain. Klubitalon liittyminen ESKOT ry:hyn tammikuussa 2020 on tuonut mukanaan useita muutoksia muun muassa uudet tietokoneohjelmistot. Klubitalo on myös saanut tammikuussa valmiiksi sekä lisätilojen, että keittiön remontit. Entisen tiiviin kolme huonetta ja keittiö pohjakaavan sijaan, klubitalon tilat koostuvat nyt kuudesta erillisestä huoneesta. Tilan lisääntyminen mahdollistaa entistä suuremman panostuksen opinto- ja työtoimintaan työrauhaa lisäämällä, toisaalta laajennus saattaa vähentää klubitalon yhteisöllisyyttä tilojen fyysisen eriytyneisyyden kautta. Klubitalossa toimivat tällä hetkellä hallinto- ja keittiöyksiköt. Tiloissa valmistetaan päivittäin maksullinen aamiainen

sekä lounas jäsenille. Lisäksi tiloissa pidetään kanttiinia. (Jonsson, haastattelu 18.2.2020)

2.2 Klubitalojen kansainväliset laatusuositukset

Klubitalotoimintaa määrittävät vuosikymmenten kuluessa muotoutuneet 37 laatusuositusta. Suosituksessa 28 (Liite 1) klubitalojen toiminnan tarkoitus, sen perustehtävä, määritellään seuraavasti: ”Klubitalo tarjoaa jäsenilleen tukea, toimintaa ja mahdollisuuksia terveiden elämäntapojen omaksumiseen ja ylläpitämiseen.” Kansainväliset laatusuositukset käydään klubitaloissa läpi yhteisöllisesti akkreditointiprosessin yhteydessä joka kolmas vuosi. Ne ovat siten tuttuja kaikille talossa säännöllisesti käyville jäsenille ja toimivat talon toiminnan laadun takeena.

Tuusulanjärven klubitalon akkreditointiprosessi on tämän tutkimuksen aikaan, keväällä 2020, paraikaa meneillään. Jokaisen laatusuosituksen toteutuminen klubitalon toiminnassa käydään yksityiskohtaisesti läpi sisäisen arvioinnin kautta klubikokouksissa ja työryhmissä. Kaikille avointen kokousten tuloksista laaditaan raportti, jonka jälkeen Clubhouse Internationalin tarkastusryhmä saapuu paikalle todentamaan talon toiminnan riittävän standardinmukaisuuden. Tarkastusryhmä kirjoittaa raportin mahdollisine parannusehdotuksineen, jonka jälkeen klubitalon akkreditointi vahvistetaan Clubhouse Internationalin toimesta. (Suomen Klubitalot ry, 2020)

Klubitalojen toimintaa määrittävät laatusuositukset on ryhmitelty seitsemän otsikon alle, joista ensimmäinen on jäsenyys (Liite 1, suositukset 1.–7.). Klubitalon jäsenyys on määritelty vapaaehtoiseksi ja aikarajoitteettomaksi. Klubitalo valitsee itse jäsenensä. Jäsenellä ei ole velvollisuutta osallistua klubitalon toimintaan. Kaikilla jäsenillä on tasavertainen oikeus käyttää klubitalon tarjoamia mahdollisuuksia ja osallistua toimintaan myös oltuaan välillä poissa toiminnasta. Klubitalolla puolestaan on velvollisuus pitää yhteyttä niihin jäseniin, joista ei ole kuulunut mitään tai jotka ovat sairaalahoidossa. Toivottu yhteydenottotapa sovitaan jokaisen kanssa erikseen alkuhaastattelun yhteydessä (Jonsson, haastattelu 18.2.2020).

Toinen laatusuositusten kokonaisuus (Liite 1, suositukset 8.–11.) käsittelee talon henkilösuhteita. Henkilökunnan määrän tulee suositusten mukaan olla sellainen, että henkilökunta kykenee tukemaan jäseniä mutta kuitenkin niin vähäinen, että jäsenten aktiivista osallistumista tarvitaan talon toimintojen päivittäiseen pyörittämiseen. Henkilökunnalla on yhteisvastuu kaikesta toiminnasta yhdessä jäsenten kanssa. Vastuun keskeinen elementti on henkilökunnan ja jäsenten sitoutuminen kaikkeen klubitalon toimintaan.

Kolmannessa kokonaisuudessa (Liite 1, suositukset 12.–14.) määritellään Klubitalolle sopivat tilat. Tilojen tulee olla klubitalotoimintaa varten hankitut ja klubitalon tulee olla erillinen toimija. Tilat eivät saa sijaita samoissa tiloissa mielenterveysalan palveluiden, kuten poliklinikoiden kanssa.

Tiloissa ei saa järjestää muuta toimintaa ja niiden on sovellettava työpainotteisen päivän toteuttamiseen, sekä oltava viihtyisät ja kunnioitusta herättävät. Mikään osa tiloista ei saa olla suljettu jäseniltä tai henkilökunnalta.

Neljäs kokonaisuus (Liite 1, suositukset 15.–20.) käsittelee työpainotteista päivää. Työpainotteisen päivän käsittelyä syvennän aiempia tutkimuksia käsittelevässä luvussa, tässä sen tarkastelu rajoittuu vain standardien mukaiseen määritelmään. Standardien mukaan työpainotteinen päivä perustuu jäsenten ja henkilökunnan yhteisvastuuseen. Jäsenten kyvyt ja taipumukset tulee ottaa huomioon ja jäsenillä tulee olla mahdollisuus osallistua kaikkiin töihin, mukaan lukien talon hallintoon, jäseneksi ottoon ja henkilökunnan rekrytointiin. Työpainotteinen päivä on kestoltaan sama kuin tavanomainen työaika ja työtehtäviä tulee olla tarjolla koko päivän ajaksi. Työyksiköitä voi olla yksi tai useampia. Työtehtävien tulee olla sellaisia, että ne tukevat jäsenten omanarvontuntoa, itseluottamusta ja mielekkyyden tunnetta. Klubitalon omat tarpeet määrittelevät työtehtävät, eikä talossa tehdä työtä ulkopuolisille. Suositukset kieltävät myös palkan maksamisen jäsenille, sekä muut palkkiojärjestelmät.

Viidennessä kokonaisuudessa (Liite 1, suositukset 21.–25.) paneudutaan jäsenten työllistymistä ja koulutusta edistäviin menetelmiin. Jäsenten työllistymistä edistetään siirtymätyön, tuetun työn ja itsenäisen työn avulla. Siirtymätyöohjelmassa jäsenelle tarjotaan mahdollisuus työskennellä avoimilla työmarkkinoilla, tavanomaisella palkalla. Klubitalon henkilökunta toimii työhön perehdyttäjänä sekä takaa jäsenelle sijaisen, mikäli tämä on estynyt. Siirtymätyöhön ei saa valita kykyjen tai pätevyyden perusteella, jäsenyys ja halu työskennellä ovat ainoat validit kriteerit valinnalle. Siirtymätyöohjelmasta vastaavat jäsenet ja henkilökunta yhdessä. Tuettu ja itsenäinen työ puolestaan tarkoittavat klubitalon antamaa tukea jäsenelle oman työnsä tekemisessä, työpaikkansa säilyttämisessä tai paremman työn löytämisessä. Klubitalo tarjoaa jäsenilleen myös sisäistä koulutusta ja tukee koulutuspaikkojen saamisessa sekä opintojen etenemisessä.

Kuudes kokonaisuus (Liite 1, suositukset 26.–32.) käsittelee talon toimintaa yleisellä tasolla. Talon on oltava helposti saavutettavissa, talossa tarjotaan tukea ja neuvontaa oikeuksiin, etuuksiin ja sote-palveluihin liittyen, talo edistää terveellisiä elämäntapoja ja auttaa asunto-ongelmissa. Lisäksi klubitalo osallistuu kansainväliseen laadunarviointiin sekä kansainvälisiin klubitalokoulutuksiin. Suosituksissa kehoitetaan myös tarjoamaan vapaaehtoistoimintaa klubitalon tiloissa iltaisin sekä viikonloppuisin. Viimeinen, eli seitsemäs kokonaisuus (Liite 1, suositukset 31.–37.) puolestaan käsittelee klubitalon johtamista, rahoitusta ja hallintoa. Klubitalolla tulee olla itsenäinen hallitus, oma budjetti sekä henkilökunnalla kilpailukykyinen palkkaus.

Kansainväliset laatusuositukset muodostavat klubitaloille toimintakehyksen ja takaavat toiminnan maailmanlaajuisen yhdenmukaisuuden akkreditointiprosessin kautta. Laatusuosituksen tarkoitus on myös taata jäsenille

perusoikeudet ja toimia klubitalojen eettisenä ohjenuorana (Liite 1, s. 1). Kansainvälisten laatustandardien painoarvo klubitalojen toimintaa tutkittaessa onkin merkittävä, vaikka kaikki Suomen klubitalot eivät olekaan akkreditoituja prosessin kalleuden vuoksi. Laatusuosituksen muodostama ohjeisto toimii kuitenkin kaikkien klubitalojen julkiteorianana, ja akkreditoinnin ansiosta sen tulee toimia Tuusulanjärven Klubitalossa myös sen käytöteorianana.

3 TYÖPAINOTTEISEEN PÄIVÄÄN LIITTYVÄT KESKEISET KÄSITTEET

Tässä luvussa määritellään klubitalojen työpainotteiseen päivään liittyvät keskeiset käsitteet: sosiaalinen kuntoutus, yhteisöllisyys ja osallisuus. Tämän lisäksi pohditaan, mitä ne merkitsevät työn viitekehyksessä: Klubitalotoiminnassa ja mielenterveyskuntoutujien arjessa.

3.1 Sosiaalinen kuntoutus

Sosiaalihuoltolain (1301/2014 § 17) mukaan sosiaalinen kuntoutus määritellään seuraavasti:

Sosiaalisella kuntoutuksella tarkoitetaan sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin annettavaa tehostettua tukea sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseksi, syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi. Sosiaaliseen kuntoutukseen kuuluu:

- 1) sosiaalisen toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen selvittäminen;
- 2) kuntoutusneuvonta ja -ohjaus sekä tarvittaessa kuntoutuspalvelujen yhteensovittaminen;
- 3) valmennus arkipäivän toiminnoista suoriutumiseen ja elämänhallintaan;
- 4) ryhmätoiminta ja tuki sosiaalisiin vuorovaikutussuhteisiin;
- 5) muut tarvittavat sosiaalista kuntoutumista edistävät toimenpiteet.

Sosiaalisen kuntoutuksen määritelmä on laissa laaja, ja sosiaalisen kuntoutuksen kenttä hakeekin edelleen muotoaan monissa kunnissa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kuntakyselyssä vuonna 2017 kysyttiin, mitä sosiaalihuoltolain määrittelemä sosiaalinen kuntoutus käytännössä tarkoittaa. Vastaajat kertoivat sen olevan muun muassa moniammatillista vaikeisiin elämäntilanteisiin paneutumista, palvelutarpeen arviointia, sosiaalityötä ja sosiaaliohjausta, arjen ja elämänhallinnan parantamista sekä sosiaalisten suhteiden ja tilanteiden tukea. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2017)

Vaikka klubitalotoiminta ei olekaan lakisääteistä, klubitalojen toiminnassa toteutuu lain kuvaama sosiaalinen kuntoutus muun muassa jäsenten saamana tukena sekä henkilökunnan, että toistensa taholta. Klubitalojen kansainväliset laatusuositukset edellyttävät lisäksi klubitalojen tarjoavan monia sosiaalisen kuntoutuksen piiriin kuuluvia palveluita, kuten neuvontaa yhteiskunnallisissa tukipalveluissa, etuuksiin liittyvää apua ja ohjausta sekä tukea kohti terveellisiä elämäntapoja. (Liite 1, suositus 27.)

Sosiaalisen kuntoutuksen merkitys mielenterveyskuntoutujan arjessa on suuri, sillä sairaudesta tulee usein osa omaa persoonallisuutta, ja kuntoutuksen tavoitteeksi muodostuu näin ollen itsensä muuttaminen. Tämän seurauksena kuntoutujasta tulee usein taitava arvostelemaan itseään vain heikkouksien kautta. Mielenterveyskuntoutuja onkin usein epävarma ja pelkää epäonnistumista ja uusien taitojen opettelemista. (Salenius 2009, s. 30) Klubitalossa tasa-arvo jäsenten ja työvalmentajien kesken sekä merkityksellisyyden kokeminen työpainotteisen päivän työtehtävissä tukevat tätä itsensä muuttamisen prosessia positiivisella tavalla.

Klubitalossa talon työtehtäviin saa aina opastusta eikä osaamattomuuteen kiinnitetä huomiota. Näin mielenterveyskuntoutujille tyypillinen epävarmuus ja pelko epäonnistumisesta voi vähitellen hälvetä. Klubitalossa ei keskitytä sairauteen eikä tarjota terapiaa, vaan siellä voi unohtaa olevansa mielenterveyskuntoutuja ja purkaa leimaantumisen aiheuttamia traumoja tasavertaisena toimijana klubitaloyhteisössä. Talon toiminta perustuu yhteisöllisyyteen, tasa-arvoon sekä työtehtävien jakoon kunkin voimavarojen mukaan. Käytännössä klubitalojen kansainvälisten laatusuositusten mukaan toimiminen johtaa sosiaalista kuntoutusta voimakkaasti tukevaan toimintamalliin, jossa jäseniä tuetaan ja kannustetaan eteenpäin omassa elämässään.

Sosiaalisen kuntoutuksen oleellisina elementteinä pidetään edellä mainitussa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (2017) tutkimuksessa myös yksilöllistä tukea, ryhmätoimintaa ja vertaistukea sekä aktivoivaa toimintaa, kuten arkiliikuntaa tai harrastustoimintaa. Lisäksi tärkeinä asioina mainittiin myös henkilön tukeminen esimerkiksi lomakkeiden täyttämässä ja taloudellisissa kysymyksissä. Kansainvälisissä laatusuosituksissa Klubitalojen toiminnan keskeisinä sisältöinä mainitaan kaikki nämä elementit (Ks. Liite 1). Klubitalotoimintaa voidaan siis perustellusti pitää sosiaalisena kuntoutuksena ja klubitalojen todeta sijoittuvan sosiaalisen kuntoutuksen ytimeen.

3.2 Klubitalojen yhteisöllisyys

Yhteisöllisyys toteutuu klubitalossa sekä jäsenten että henkilökunnan tasa-arvona sekä yhteisenä tekemisenä. Päivittäinen työtehtävien jako ja työtehtävien suorittamiseen liittyvä vastuu, antavat kaikille talon toimintaan osallistuville merkityksellisyyden tunteen ja tunteen yhteisen asian edistämistä. Yhteisöllisyyden muodostumisessa yksilöiden kokemat tunteet ovatkin merkittävässä asemassa. Yhteisöllisyyden muodostuminen vaatii yhteisön jäsenten välistä keskinäistä luottamusta, avointa kommunikaatiota, vuorovaikutusta ja osallistumista. (Opetushallitus, 2020) Klubitalon päivittäiset työnjakokokoukset mahdollistavat spontaanin ajatusten vaihdon ja tukevat avointa kommunikaatiota, sekä osallistavat jäseniä päivän työtehtävien jaon kautta klubitaloyhteisöön. Koettu yhteisöllisyys lisää myös yhteisön jäsenen sosiaalista pääomaa (Opetushallitus, 2020).

Klubitalon yhteisöllisyys on luonteeltaan traditionaalista. Klubitalossa on säilynyt nyky-yhteiskunnassa harvinainen yhteenkuuluvuuden tunne, jota yhteinen toiminta ja työtehtävät vahvistavat. Jäsenten välillä emotionaalinen kokemus yhteisöön kuulumisesta yhdistyy usein ystävyyteen, joka ulottuu myös klubitalon seinien ulkopuolelle. Sosiologian klassikoista Max Weber (1978) painottaakin Aron (2011, s. 40) mukaan teoksessaan *Wirtschaft und Gesellschaft* yhteisöllisen sosiaalisen siteen muodostuvan vain silloin, kun henkilöt orientoituvat toisiinsa vastavuoroisina toimijoina ja heidän keskinäinen yhteenkuuluvuuden tunteensa johtaa toimintaan, jossa he toimivat toisiaan kohtaan ystävien lailla.

Klubitalojen yhteisöllisyys voidaan tulkita myös orgaanisen sosiaalisuuden tilaksi. Aron (2011, ss. 41–42, 46) mukaan Émile Durkheim (Uskontoelämän alkeismuodot, suomennos 1980; alkuteos 1912) tarkoittaa tällä yhteiskunnan jäsenten keskinäistä ymmärrystä siitä, että he kaikki tarvitsevat toisiaan ja ovat tästä syystä yhteisvastuullisia. Nyky-yhteiskunnassa orgaanisen sosiaalisuuden muodostuminen on harvinaista ihmisten yksilöllisten tarpeiden, työnjaon monimutkaistumisen ja erilaisten elintapojen yleistymisen myötä. Nykyaikaisessa yhteiskunnassa loistavat poissaolollaan etenkin sellaiset yhteisölliset muodot, joissa yksilöiden egoismia hillitään ja joissa annetaan tukea ja turvaa yhteisön jäsenille silloin, kun he kohtaavat elämässään vaikeuksia. Klubitaloyhteisö muodostaakin tätä taustaa vasten ainutlaatuisen yhteisön, jossa jokainen jäsen voi luottaa toisten jäsenten ja henkilökunnan antavan tukea, apua ja neuvoja kaikissa elämän vastoinkäymisissä.

3.3 Osallisuuden kokeminen

Osallisuus on tunne, subjektiivinen kokemus mukanaolosta yhteisössä. Kokemusta osallisuudesta voidaan Terveiden ja Hyvinvoinnin laitoksen (2019) mukaan mitata kymmenellä kysymyksellä:

1. Tunnen, että päivittäiset tekemiseni ovat merkityksellisiä
2. Saan myönteistä palautetta tekemisistäni
3. Kuulun itselleni tärkeään ryhmään tai yhteisöön
4. Olen tarpeellinen muille ihmisille
5. Pystyn vaikuttamaan oman elämäni kulkuun
6. Tunnen, että elämälläni on tarkoitus
7. Pystyn tavoittelemaan minulle tärkeitä asioita
8. Saan itse apua silloin, kun sitä todella tarvitsen
9. Koen, että minuun luotetaan
10. Pystyn vaikuttamaan joihinkin elinympäristöni asioihin

Näiden kysymysten taustalla on kokonaisvaltainen käsitys osallisuudesta. Osallinen ihminen voi vaikuttaa oman elämänsä kulkuun, omiin palveluihinsa ja elinympäristöönsä sekä ympäröivään yhteiskuntaan. Pelkkien vaikutusmahdollisuuksien lisäksi on oleellista, että myös uskoo vaikutusmahdollisuuksien olemassaoloon. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2019)

Klubitalon toimintaympäristö tukee jäsenen osallisuutta etenkin työpäi-
notteisen päivän kautta. THL:n osallisuutta mittaavilla kysymyksillään esiin-
nostamista asioista kahdeksan toteutuu klubitalossa päivittäin, mikäli klu-
bitalo noudattaa kansainvälisiä laatusuosituksia. Klubitalossa päivittäisten
työtehtävien tulee olla merkityksellisiä ja tehtävien suorittamisesta saa po-
siitivista palautetta, jäsen kuuluu merkitykselliseksi kokemaansa yhteisöön
ja jäsenen työpanos on tarpeellinen toisille ihmisille, sekä koko Klubita-
lolle. Jäsen voi tavoitella itselleen merkityksellisiä asioita opinto- ja työval-
mennuksen avulla ja hän tietää saavansa apua vaikeissa elämäntilanteissa,
kun sitä tarvitsee. Jäsen saa myös luottamuksellisia työtehtäviä ja voi vai-
kuttaa klubitalon toimintaan omin ehdotuksin. (Kts. Liite 1) Klubitalon toi-
minnassa mukana oleminen antaa näinollen runsaasti eväitä osallisuuden
kokemuksen vahvistumiseen jäsenen arjessa.

Mukanaolon lisäksi osallisuus on mahdollisuutta vaikuttaa. Yhteiskunnalli-
nen asema, koulutus ja ammattiasema vaikuttavat ihmisen sosiaaliseen ak-
tiivisuuteen. Parempi koulutus ja asema lisäävät osallistumista ja yhteis-
kunnallista aktiivisuutta ja näin edistävät osallisuuden kokemista. Aktiivi-
suus myös vähentää riskiä sairastua mm. sydän ja verisuonitauteihin sekä
masennukseen. (Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2015) Klubitalon
jäsenyys antaa jäsenille runsaasti mahdollisuuksia pyrkiä oman
yhteiskunnallisen asemansa parantamiseen. Työ- ja opinto-
mahdollisuudet, mielekkäät työtehtävät, kasvava itseluottamus sekä
työvalmentajilta ja muilta jäseniltä saatu tuki, lisäävät klubitalon jäsenen
valmiuksia oman elämäntilanteensa ja yhteiskunnallisen asemansa
parantamiseen.

4 AIEMMAT TUTKIMUKSET

Tässä luvussa tarkastellaan aiempia opinnäytetyön aiheeseen liittyviä tutkimuksia. Ensiksi perehdytään Tuusulanjärven Klubitaloon liittyviin aiempiin opinnäytetöihin ja sitten tarkastellaan, millaisia tutkimuksia työpainotteisesta päivästä on tehty, ja mitä on saatu selville työpainotteisen päivän vaikuttavuudesta.

4.1 Tuusulanjärven Klubitalossa tehtyjen opinnäytetöiden tuloksia

Tuusulanjärven Klubitalossa on tehty useita opinnäytetöitä klubitalon nimien ollessa vielä Keski-Uudenmaan Klubitalo. Tutkimusten aiheina ovat olleet muun muassa: Terveystyön edistäminen painonhallintaryhmän kautta, klubitalotoiminnan vaikutukset psykososiaaliseen toimintakykyyn, mielenterveyskuntoutujien osallisuuden kokemukset sekä jäsenkokemukset Keski-Uudenmaan Klubitalossa. Aiempaa työpainotteiseen päivään keskittyvää tutkimusta ei sen sijaan ole Tuusulanjärven Klubitalossa tehty.

Vuonna 2008 tehdyssä tutkimuksessa Marju Vuorinen (ss. 28–29) keskittyi Keski-Uudenmaan klubitalon jäsenten psykososiaaliseen kuntoutumiseen klubitalon jäseneksi liittymisen jälkeen. Tulosten mukaan Klubitalon työtehtäviin osallistuminen antaa kuntoutujille intoa ja voimia toimia myös kotona ja toimintaan osallistuminen parantaa unirytmää sekä lieventää koettua masennusta. Lisäksi valinnan vapaus sekä vapaaehtoisuus töihin osallistumisessa mahdollistavat vastuun kantamisen omista valinnoista. Työ ja tavoitteellinen toiminta ovatkin keskeisinä pidettyjä asioita mielenterveyskuntoutujien hyvinvoinnissa. Jatkuva ja säännöllinen työ Klubitalossa mahdollistaa uusien asioiden oppimisen, oman työn tuloksellisuuden havaitsemisen sekä lisää jäsenen itsetuntoa ja itsearvostusta.

Mari Myllymäen ja Miia Viljakaisen tutkimus vuodelta 2013 ”Jatkakaa samaan malliin”- Jäsenten kokemuksia Keski-Uudenmaan Klubitalot ry:n toiminnasta, puolestaan nostaa merkittävimiksi asioiksi Keski-Uudenmaan klubitalon toiminnassa sosiaalisen kanssakäymisen ja päivärytmin ylläpitämisen. Klubitalon jäsenyys koettiin arjessa selviytymistä, toimintakykyä ja elämän mielekkäänä kokemista vahvistavana. Enemmistö vastaajista oli myös sitä mieltä, että toimintaan osallistuminen vähentää muiden mielenterveyspalveluiden, mukaan lukien laitoshoidon, tarvetta. (Myllymäki & Viljakainen, 2013, s. 54)

Positiivisten seikkojen ohella Myllymäen ja Viljakaisen tutkimuksessa nousi esiin lievä tyytymättömyys klubitalon työtehtäviin. Työtehtävien laatu sai jonkin verran negatiivista palautetta ja niiden miettiminen uudelleen, jotta ne koettaisiin mahdollisimman mielekkäiksi ja tärkeiksi, nousi Myllymäen ja Viljakaisen pohdinnassa esiin mahdollisena tulevana toiminnan kehityskohteena. Tutkimuksen tekijät pitivät tärkeänä myös sitä, että mielenterveyskuntoutujien kognitiiviset vaikeudet otetaan huomioon tehtäviä

suunniteltaessa, sekä sitä, että jäseniä kannustetaan opettelemaan uusia työtehtäviä. (Myllymäki & Viljakainen, 2013, s. 57)

Samojen työtehtävien toistuvaa tekemistä kohtaan tunnettu tyytymättömyys nousi esiin myös Tiina Aallon ja Mia Merisaloon vuonna 2017 tekemässä tutkimuksessa. Tutkimuksen fokus oli Keski-Uudenmaan klubitalon jäsenten osallisuuden kokemuksissa. Erään vastaajan mukaan: "...yleensä se vaan tahtoo olla niin, et ne on ne vakiintuneet hommat jokaiselle, et samat ihmiset tekee aina samat hommat, mutta no on siinä pientä vaihtelua." Toinen jäsen puolestaan kertoi valinnan taustalla olevan syyn: "Mä otan aina sellasen minkä mä osaan..." (Aalto & Merisalo, 2017, s. 29)

Tein myös itse keväällä 2018 erikoistavan harjoittelun yhteydessä Keski-Uudenmaan Klubitalossa kyselyn, jonka tuloksissa nousi esiin samainen työpainotteisen päivän kehittämistarve. Tulosten mukaan, vastuullisempia ja vaativampia työtehtäviä koettiin olevan liian vähän ja työkierron koettiin toimivan osittain huonosti. Usein samat henkilöt tekivät samoja työtehtäviä, joskin näin vastanneet kuitenkin totesivat myös itse toimivansa aivan samoin. (Paloheimo, 2018, s. 3) Tutut ja turvalliset työtehtävät koetaankin usein varmaksi vaihtoehdoksi, liittyhän uuden kokeilemiseen aina epäonnistumisen riski.

4.2 Työpainotteinen päivä tutkimuksissa

Työpainotteinen päivä muodostaa Klubitalojen toiminnan ytimen. Tästä huolimatta sitä on tutkittu vain vähän. Kimiko Tanakan ja Larry Davidsonin (2014, s. 271) tutkimuksen mukaan suurin osa klubitaloihin tehdyistä tutkimuksista on keskittynyt selittämään mallin menestystä joko yhteisöllisyyden, sosiaalisen tukiverkoston tai vertaistuen kautta. Vain kaksi aiempaa tutkimusta oli tehty vuoteen 2014 mennessä työpainotteiseen päivään ja sen merkitykseen keskittyen. Tilanne on säilynyt pitkälti samanlaisena, eikä Klubitaloihin ole edelleenkään tehty montaakaan työpainotteiseen päivään paneutuvaa tutkimusta.

Työpainotteisen päivän juuret ovat ryhmätoimintaterapiassa. Toimintaterapiassa painotetaan normaaliuden kokemusta ja hyvinvointia sekä identiteetin kasvua. (Tanaka & Davidson, 2014, s. 280) Työpainotteisen päivän ensisijainen tarkoitus onkin saada jäsen voimaan paremmin, sillä eihän ole mitään hyötyä siitä, että on ammatiltaan vaikkapa kirurgi, jollei uskalla astua oman kotinsa ulkopuolelle. Vasta itsetunnon ja rohkeuden lisääntyneenä voi alkaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan. (Sennett, 2014, s. 4)

Työpainotteinen päivä tarjoaa klubitalon jäsenille valmiin rakenteen, joka on selkeästi esillä päivän työtehtävinä valkotalulla. Tämä poistaa pelkoa tuntemattomasta ja varmistaa, että kaikki tietävät, mitä työyksikössä tapahtuu. Työtehtävien selkeä esittely mahdollistaa myös jäsenten

itsenäisen toiminnan ilman riippuvuutta talon henkilökunnasta. (Sennett, 2014, s. 5) Tämä näkyikin omatoimisuutena myös Tuusulanjärven Klubitalossa. Siivouspäivänä työtehtävät on nimittäin useinmiten varattu valkotaululta jo ennen virallisen työnjaon alkamista.

Tanakan ja Davidsonin työpainotteista päivää koskeva tutkimus tehtiin haastattelututkimuksena. Osallistujia oli kahdesta yhdysvaltalaisesta, sekä kolmesta suomalaisesta Klubitalosta. Yhteensä vastaajina oli 109 jäsentä ja 19 henkilökuntaan kuuluvaa. Työpainotteisen päivän merkitys on jäsenille tutkimuksen mukaan kokonaisvaltainen. Työpainotteinen päivä toimii autonomian tukena, antaa jäsenten arkeen struktuuria ja vaihtoehtoa kotonan oleilulle. Työpäivä antaa tunteen siitä, että saavuttaa jotain, ja tämä kasvattaa itseluottamusta ja rohkeutta ottaa vastaan yhä vaativampia työtehtäviä. Samalla työpainotteinen päivä antaa mahdollisuuden oppia uusia taitoja ja löytää itsestään ammatillisia valmiuksia. (Tanaka & Davidson, 2014, ss. 273–274)

Työpainotteisen päivän myötä klubitalon jäsenellä on mahdollisuus etsiä itseään ja miettiä omaa hyvinvointiaan. Tanakan ja Davidsonin mukaan Klubitalon näennäisen triviaalit työtehtävät omaavat parantavan vaikutuksen. Ne eivät ole terapiaa, mutta ovat terapeuttisia – antavat jäsenelle tunteen merkityksellisyydestä ja osallisuudesta. Työtehtävät tehdään rinta rinnan jäsenten ja työvalmentajien voimin, näin muodostuu kollegiaalisia ja ystävyyssuhteita sekä tunne siitä, että työtehtävät ovat tärkeä osa kokonaisuutta. Klubitalon jäsenyyteen kuuluu myös tunne talon omistamisesta. Jäsen tuntee, että on osa Klubitaloyhteisöä, eikä tämä yhteisö toimi ilman hänen työpanostaan. (Tanaka & Davidson, 2014, ss. 275, 277; Ks. myös Liite 1, suositus 8)

Kokonaisuutena työpainotteinen päivä tarjoaa mielenterveyskuntoutujille heidän paljon kaipaamiaan merkityksellisiä työtehtäviä ja merkityksellisiä ihmissuhteita sekä tukea antavan yhteisön. Klubitalo auttaa jäsentä rakentamaan elämänsä uudelleen, antaa eväitä ammatillisen itsen ja omien taitojen löytämiseen sekä niiden kehittämiseen. Lisäksi työpainotteinen päivä auttaa hyvän työelämän käsitteen ymmärtämisessä myös Klubitalojen ulkopuolella. (Tanaka & Davidson, 2014, s. 280)

Tanaka ja Davidson (2014, s. 281) toteavat tutkimuksensa lopuksi, että lisäsyvyyttä työpainotteisen päivän tutkimiseen saisi ottamalla huomioon siihen liittyvät negatiiviset aspektit, jotka jäivät heidän tutkimuksessaan varjoon. Tässä opinnäytetyössä onkin tarkoitus yrittää päästä kiinni myös näihin epämiellyttävinä koettuihin seikkoihin, joita työpainotteiseen päivään saattaa liittyä.

5 TUTKIMUSMENETELMÄ JA AINEISTON ANALYSOINTI

Tässä luvussa esitellään tutkimuksessa käytetty tutkimusmenetelmä, sekä annetaan selvitys aineiston keruusta ja sen analysoinnista. Lisäksi pohditaan tutkimuksen eettisyyttä sekä aineistonkeruussa ilmenneiden ongelmien vaikutusta tutkimuksen reliabiliteettiin ja validiteettiin.

5.1 Eläytymismenetelmä

Tässä tutkimuksessa käytetään aineiston keräämiseen eläytymismenetelmää. Eläytymismenetelmä tarkoittaa sitä, että tutkimukseen vastaajat jatkavat omin sanoin heille annettua kertomuksen alkua eli kehyskertomusta. Eläytymistarinan perusteella he eläytyvät kuvitteelliseen tilanteeseen. (Eskola, Mäenpää & Wallin, 2017, s. 22) Kehyskertomuksissa vaihdellaan tarinan eri tekijöitä ja näin saadaan aikaan erilaisia kertomuksia. Näiden kertomusten erojen avulla voidaan saada selville vastaajien yhteisesti jakama tilanteen kulttuurinen merkitys sekä tilanteen rakenne ja sen elementtejä. Kehyskertomuksessa on siis kyseessä teema ja sen variointi. (Eskola & Suoranta, 2014, s. 113)

Kehyskertomukseen kirjoitetut tarinat eivät vastaa kysymykseen siitä, kuinka asiat ovat, vaan siihen kuinka ne voisivat olla. Eläytyminen johtaa vastaajan arki ajattelunsa ulkopuolelle ja laajentaa näin ilmiön tarkastelua. Kehyskertomuksen laatimisessa on mietittävä, laaditaanko se minä-muodossa, kolmannessa persoonassa vai erisnimen kanssa. Persoonamuoto tai nimivalinta vaikuttaa saatuihin vastauksiin, samoin sanavalinnat, esimerkiksi puhutaanko työstä, työelämästä vai työyhteisöstä, ohjaa vastaajien ajattelua tiettyyn suuntaan (Eskola ym., 2017, ss. 268, 274)

Eläytymismenetelmä sopii hyvin klubitalon työpainotteisen päivän tutkimiseen, sillä se tuottaa tulokseksi tapahtuman tai episodin jaettuja kulttuurisia merkityksiä (Eskola & al., 2014, s. 117). Näiden jaettujen merkitysten avulla on mahdollista päästä käsiksi niihin tekijöihin, joiden koetaan edistävän tai heikentävän työpainotteisen päivän onnistumista tai epäonnistumista Tuusulanjärven Klubitalossa. Erilaisten kehyskertomusten avulla saadaan määriteltä myös, miten onnistunut ja epäonnistunut työpainotteinen päivä toisistaan eroavat ja, mitkä ovat eroa määrittäviä tekijöitä.

Tutkimuksen lähtökohtina toimiviin tutkimuskysymyksiin: Millainen on onnistunut ja epäonnistunut työpainotteinen päivä Tuusulanjärven Klubitalossa ja millaisia vaikutuksia työpainotteisella päivällä on jäsenten arkeen, etsitään vastauksia alla olevien kahden vastakkaisen kehyskertomuksen kautta.

Positiivinen kehyskertomus:

Ami on klubitalon jäsen. Hän käy klubitalossa kolme kertaa viikossa ja osallistuu päivittäin talon työtehtäviin. Tänään Amin päivä klubitalossa on ollut todella onnistunut ja työtehtävät ovat olleet mieluisia. Käytä omaa mielikuvitustasi ja kerro, mitä Amille on päivän aikana Klubitalossa tapahtunut? Mitä työtehtäviä hän on tehnyt? Miksi hän on tänään työtehtäviensä jälkeen tyytyväinen ja virkistynyt?

Negatiivinen kehyskertomus:

Ami on klubitalon jäsen. Hän käy klubitalossa kolme kertaa viikossa ja osallistuu päivittäin talon työtehtäviin. Tänään Amin päivä klubitalossa on ollut todella epäonnistunut ja työtehtävät ovat olleet epämieluisia. Käytä omaa mielikuvitustasi ja kerro, mitä Amille on päivän aikana Klubitalossa tapahtunut? Mitä työtehtäviä hän on tehnyt? Miksi hän on tänään työtehtäviensä jälkeen tyytymätön ja väsynyt?

Kehyskertomuksiin olen valinnut henkilön nimen Ami, sillä se on harvinainen ja soveltuu sekä miehelle että naiselle. Minä-muotoa en kehyskertomukseen valinnut, sillä se rajoittaisi liikaa vapaata ajattelua ja sitoisi tulokset liiaksi kunkin henkilökohtaisiin kokemuksiin Klubitalon työpainotteisesta päivästä. Kehyskertomuksen alkuasetelman olen pyrkinyt tekemään mahdollisimman keskiverroksi, sillä useimmat Tuusulanjärven Klubitalon jäsenet käyvät talossa 2–4 kertaa viikossa. Ensimmäinen kehyskertomuksista tuottaa vastauksia siitä, mitä klubitalotoiminnassa arvostetaan ja jälkimmäinen taas niistä seikoista, joista ei toiminnassa pidetä.

Tutkimusmenetelmään liittyvä riski on, ettei negatiivisia tarinoita synny tai että ne keskittyvät klubitalon työpainotteisen päivän sijaan henkilösuhteisiin. Muita riskitekijöitä ovat Tuusulanjärven Klubitalon johtajan, Mona Jonssonin (haastattelu 18.2.2020), mainitsemat seikat: Vastaajat voivat kokea toisen asemaan asettumisen haasteellisena, tai he voivat kokea kirjoittamisen itselleen vieraana ilmaisumuotona. Kirjoittamisen kynnystä olen pyrkinyt alentamaan tutkimukseen osallistujille osoitetun saatekirjeen (Liite 2) avulla. Saatteessa painotan, ettei kyseessä ole kirjoituskilpailu, vaan tutkimus.

5.2 Aineiston hankinta

Suositus aineistomääräksi eläytymismenetelmässä on 15–25 vastausta kunkin kehystarinaa, jolloin voidaan olettaa aineiston saavuttaneen saturaatiopisteen ja uuden tiedon saanti lisäämällä aineiston määrää muuttuu varsin epätodennäköiseksi (Eskola ym., 2017, s. 285). Jotta vastaajia olisi mahdollisimman runsaasti, esiteltiin tutkimuksen tarkoitus ja käytettävä

tutkimusmenetelmä Tuusulanjärven klubitalon työnjaossa kahteen otteeseen ennen aineistonkeruun aloittamista.

Tuusulanjärven Klubitalon johtaja, Mona Jonsson, toimi tutkimuksen aineistonkerääjänä. Alkuperäisen suunnitelman mukaan, aineistoa olisi kerätty Klubitalon normaalin toiminnan ohessa, mutta keruun suorittaminen muuttui kuitenkin hyvin haasteelliseksi Koronaviruspandemian vuoksi. Yhden keruupäivän jälkeen fyysinen klubitalo suljettiin pandemian leviämisen estämiseksi ja aineiston keruuta jouduttiin jatkamaan sähköisesti. Tilanteen poikkeuksellisuuden vuoksi, aineiston määrä jäi alle puoleen odotetusta määrästä. Vastauksia saatiin kaiken kaikkiaan vain 13.

Vastauksista kahdeksan saatiin ensimmäisenä päivänä, ja ne jakaantuivat tasan kummankin kehyskertomuksen, positiivisen ja negatiivisen, kesken. Sähköisesti vastauksia tuli viisi, joista kolme positiiviseen ja kaksi negatiiviseen kehyskertomukseen. Sähköisissä vastauksissa vastaajien oli selkeästi vaikeampi hahmottaa kehyskertomusta, sen ollessa sähköpostin liitteenä eikä konkreettisesti vastauspaperin ylälaidassa kuten Klubitalossa vastanneilla oli. Tämä näkyi muun muassa siinä, että kehyskertomuksen Amin näkökulman sijaan, vastauksista kaksi oli kirjoitettu minä-muotoon. Klubitalossa vastanneet sen sijaan käyttivät kaikki tarinansa päähenkilönä Amia, kuten tarkoitus oli. Olen kuitenkin päättänyt käsitellä aineiston yhtenä kokonaisuutena välittämättä keruutavan ja olosuhteiden vaikutuksesta tarinoihin, sillä perussisällöltään myös minä-muotoiset tarinat olivat varsin yhteneviä Ami-kertomuksien kanssa. Lisäksi kahden eri analyysin tekeminen jo lähtökohtaisesti varsin pieneen aineistoon vähentäisi tutkimuksen luotettavuutta.

Koska olen ollut kahdessa harjoittelussa Tuusulanjärven Klubitalossa ja tunnen lähes kaikki aktiivijäsenet entuudestaan, pidin erityisen tärkeänä vastausten anonymiteetin säilymistä. Tämän vuoksi en itse ollut aineistoa keräämässä, vaan kuten aiemmin mainitsin, toimi klubitalon johtaja keruun toteuttajana. Aineistonkeruumenetelmän luonteesta johtuen, vastaajien ikää, sukupuolta tai muita taustatietoja ei kysytty lainkaan, tämä paransi tutkimuksen anonymiteettia entisestään. Klubitalolla annetut vastaukset kerättiin suljettuun vastauslaatikkoon ja sähköisesti tulleet vastaukset puolestaan tulostettiin ilman vastaajien nimitietoja yhtenä tiedostona.

5.3 Sisällön analyysi

Sisällön analyysimenetelmäksi olen valinnut teemoittelun. Teemoittelu sopii eläytymismenetelmään hyvin, sillä kehyskertomuksen variaatiot antavat jo sinällään hyvän lähtökohdan teemojen muodostamiseen (Eskola & Suoranta, 2014, s. 176). Muun muassa Eskolan, Mäenpään & Wallinin (2017) teoksessa *Eläytymismenetelmä 2017 - Perusteema* ja 11 muunnelmalla käytetään lähes yksinomaan teemoittelua aineiston analysoinnissa.

Jaoin klubitalossa kerätyt kehyskertomusten vastaukset positiivisten ja negatiivisten kertomusten pinoihin. Annoin kullekin vastaukselle koodin, jolla yksilöin vastaajan. Koodit noudattelevat seuraavaa kaavaa: ESP1, ESP2... tai ESN1, ESN2... Lyhenne koostuu sanoista: Ennen sulkemista positiivinen/negatiivinen, vastauksien numerointi on juokseva. Litteroin kertomukset sanatarkasti kahteen Word-tiedostoon ja teemoittelin ne värikoodien avulla. Toistin edellä kuvatun prosessin myös sähköisesti saatuihin vastauksiin, joiden numerointi on muotoa JSP1, JSP2... tai JSN1, JSN2..., jossa kirjaimet tulevat sanoista jälkeen sulkemisen positiivinen/negatiivinen.

Teemoittelu on aineistolähtöistä, joten etsin sen avulla teksteistä vastauksia siihen, miten onnistunut työpainotteinen päivä ja epäonnistunut työpäivä eroavat toisistaan. Käytin teemoittelussa apuna värikoodia ja kvantifiointia, jotta teemojen toistuvuus useissa vastauksissa tulee havainnollisemmin esille. Teemojen alle kokosin kustakin kertomuksesta ne kohdat, jotka kertovat kyseisestä teemasta. Lopuksi otsikoin näin syntyneet teemat. (Teemoittelusta ks. Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006a)

Teemoittelu tuotti varsin selkeät erot onnistuneen ja epäonnistuneen työpäivän teemoihin. Muodostinkin tämän vuoksi analyysin päätteeksi aineistosta teemoihin perustuvat tyyppikertomukset. Tyypittely sopii hyvin eläytymismenetelmällä kerättyyn aineistoon, sillä tyypittelyssä tiivistyvät eri kirjoittajien vastaukset ja sen avulla saadaan selkeämmin esiin kehyskertomusten variaatioiden vaikutukset kirjoitelmiin (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006b).

5.4 Tutkimuksen validiteetti, reliabiliteetti ja etiikka

Aineistonkeruun vaikeutuminen ja siirtyminen sähköiseen vastaamiseen verottivat jonkin verran tutkimuksen aineiston laatua ja etenkin sen määrää. Kuten edellä todettiin eläytymismenetelmässä suositellaan kerättäväksi 15–25 kertomusta kutakin tarinaversiota kohden (Eskola ym., 2017, s. 285). Nyt vastauksia saatiin vain seitsemän onnistuneeseen ja kuusi epäonnistuneeseen työpainotteiseen päivään. Aineisto oli myös laadultaan epätasaista, sillä sähköisesti vastaaminen näkyi kehyskertomuksen antamien lähtökohtien osittaisena unohtamisena vastaamisen aikana. Selkeimpänä esimerkkinä on vastaaminen minä-muodossa, kuvitteellisen Amin näkökulman sijaan. Sisällöltään kyseiset kaksi kertomusta eivät kuitenkaan juuri poikenneet muista, joten ne oli mahdollista käsitellä osana aineistokokonaisuutta.

Aineiston vähyys heikensi tutkimuksen reliabiliteettia, mutta vastaukset olivat kuitenkin kokonaisuutena laadultaan hyviä ja niiden antamat vastaukset tutkimuskysymyksiin valideja. Kertomuksissa käsiteltiin toivotulla tavalla niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat työpainotteisen päivän onnistumiseen tai epäonnistumiseen ja mainitaan myös klubipäivän vaikutuksia jäsenen arkeen. Validiteettia vahvistaa eläytymismenetelmän

tutkimusasetelma, jossa tutkija ei ole laatinut valmiita vastausvaihtoehtoja ja näin rajannut vastaajien mahdollisuutta ilmaista itseään vapaasti. Eläytymistarinoihin vastatessaan klubitalon jäsenet ovat tuottaneet omiin kokemuksiinsa perustuen itse olennaiseksi kokemaansa sisältöä tutkimuskysymysten teemoissa pysytellen.

Eettisessä tarkastelussa on syytä ottaa huomioon, ettei tutkimus käsittele arkaluontoisia asioita, vaan keskittyy tavanomaisen klubipäivän kuvaamiseen. Vastaajat ovat olleet vapaaehtoisia ja vastaukset on käsitelty luottamuksellisina sekä anonyymisti. Sähköisessä vastaamisessa vastaajan tiedot on poistettu välittömästi, eikä vastaajien nimiä tai muita taustatietoja ole kerätty tutkimuksen kuluessa. Tutkimuksen tarkoitus, klubitalon työpäiväotteisen päivän kehittäminen, ja sen vaikuttavuuden lisääminen entisestään, hyödyttää tutkimukseen osallistuneita ja kestää näin ollen myös eettisen tarkastelun.

6 TUUSULANJÄRVEN KLUBITALON TYÖPAINOTTEINEN PÄIVÄ

Tutkimuksen vastauksissa Tuusulanjärven Klubitalon työpainotteisen päivän keskeisiksi teemoiksi nousivat: Klubitalon toiminta, yhteisöllisyys, jäsenen oma toiminta, jäsenen vointi, työvalmentajien toiminta ja hyvä ruoka. Teemoista koostettu taulukko (Taulukko 1) selventää eri teemojen sisältöä ja niiden esiintyvyyttä positiivista ja negatiivista työpäivää kuvaavissa kertomuksissa. Seuraavissa alaluvuissa tarkastelen tarkemmin kutakin esiinnoussutta teemaa sekä onnistuneen, että epäonnistuneen päivän näkökulmasta. Ensiksi kuitenkin esittelen aineistosta koostetut tyyppikertomukset, jotta lukijan on helpompi hahmottaa taulukon teemat, niiden esiintyminen vastaajien kertomuksissa sekä saatujen vastausten tyyli.

6.1 Tyyppikertomukset

Onnistunut työpainotteinen päivä Tuusulanjärven klubitalossa näyttäytyy tutkimusaineistosta koostetun tyyppikertomuksen valossa seuraavanlaisena:

Ami saapuu ajoissa Klubitalolle. Hän saa tullessaan hyvän huomenen toivotuksen ja ohjaaja kysyy Amilta, mitä kuuluu. Kavereita on talolla useita, ja Ami juttelee heidän kanssaan ennen työnjakoa. Hän saa kavereiltaan uusia ideoita ja kannustusta.

Aamun työnjaossa vaihdetaan yleiset kuulumiset ja Ami valitsee itselleen mieluisan tietokonehomman. Työ sujuu hyvin ja Ami osaa tehdä työn huolellisesti ja ripeästi. Hän myös neuvoo ystäväänsä tämän tietokonetyössä. Ennen lounasta on vielä aikaa vaihtaa mielipiteitä vertaisten kanssa.

Lounaalla Ami syö herkullista spagettia. Iltapäivällä Amilla on vielä energiaa jäljellä ja hän päättää ottaa itselleen kanttiinin pidon iltapäivän työksi. Hänen mielestään on mukava, kun asiakkaiden lomassa ehtii jutella muiden kanssa. Päivän päätteeksi hän juo vielä ilmaisen kahvin. Ami on päiväänsä tyytyväinen, kun on saanut tavata ihmisiä talolla ja saanut tehdä mieluisia töitä.

Huomaavaisuus toisia kohtaan, ystävien kanssa keskustelu, mieluisat työtehtävät, hyvä ruoka ja mahdollisuus olla sosiaalinen myös työtehtävien ohessa, nousevat vahvasti esiin onnistunutta työpäivää kuvaavissa kertomuksissa. Amin epäonnistunutta työpäivää kuvaa puolestaan seuraava tyyppitarina:

Ami on nukkunut huonosti ja päätäkin särkee. Tänään on huono päivä jo aamusta alkaen. Ami saapuu Klubitalolle myöhässä, kun pyörästä oli kumi puhki ja piti kävellä. Tullessaan hän kompastuu muitten kenkiin. Työnjako on jo melkein loppu ja WC:n pesu on ainut työ, joka on jäljellä. Ami ottaa sen, onhan työ kuin työ kuitenkin hyväksi.

Ennen lounasta Ami kantaa puhtaita astioita saliin, kompastuu ja pudottaa koko lautaspinon. Häntä ei lohduttanut yhtään, että muut sanovat: ”Sirpaleet tuo onnea.” Ami muistaa liian myöhään, ettei ollut ilmoittautunut lounaalle, joten se jää syömättä. Edes hävikkiruokaa ei tänään ole kotiin vietäväksi.

Iltapäiväksi Ami saa itselleen kanttiinihomman, vaikka olisi halunnut vähemmän yksitoikkoisen työtehtävän. Hän on huolellinen, mutta silti kassassa on kahden euron vaje. Ei voisi enää huonommin päivä mennä. Ami menee juttelemaan ohjaajalle, ja juttelu vertaistenkin kanssa helpottaa oloa. Joskus on huonoja päiviä ja ne kuuluu elämään. Turhaa soimata itseä. Huomenna taas takaisin Klubitalolle!

Vaikka epäonnistunut päivä alkaa huonosti, ja kaikki maailman onnettomuudet tuntuvat kaatuvan niskaan, on epäonnistuneenkin päivän loppu tyypillisessä vastauksessa kuitenkin optimistinen. Virheitä sattuu joskus kaikille ja on oltava itselleen armollinen. Klubitaloyhteisön antama tuki on myös merkittävässä asemassa ja se kantaa kertomuksessa Amin yli huonon päivän.

Alla olevassa taulukossa (Taulukko 1) on eritelty tarkemmin tyyppikertomuksissakin esiintyvät teemat, ja yksilöity teemojen ja niihin liittyvien alateemojen esiintyminen onnistunutta ja epäonnistunutta työpäivää kuvaavissa vastauksissa. Luvut kuvaavat teeman esiin tuoneiden vastaajien määrää kaikista saaduista vastauksista.

Taulukko 1. Teemat ja niiden esiintyvyys aineistossa. Käytetyt lyhenteet OP = onnistunut päivä ja EOP = epäonnistunut päivä.

Työpainotteisen päivän teema	OP	EOP
Klubitalon toiminta:	6/7	4/6
Klubitalon työtehtävät	6/7	4/6
Ryhmät	3/7	1/6
Yhteisöllisyys:	6/7	2/6
Keskustelu ja vertaistuki	4/7	2/6
Toisten huomioon ottaminen	3/7	2/6
Uusi kaveri tai ystävä	2/7	0/6
Yhteistyön tekeminen	1/7	0/6
Jäsenen oma toiminta:	3/7	4/6
Omat mieltymykset/tavoitteet	3/7	0/6
Epäonnistuminen/unohtaminen	0/7	3/6
Onnettomuudet	0/7	3/6
Fyysinen ja psyykinen vointi:	2/7	5/6
Huono mieliala	0/7	4/6
Väsymys	0/7	3/6
Hyvä mieliala	2/7	0/6
Työvalmentajien toiminta:	4/7	1/6
Jäsenen huomiointi	2/7	0/6
Apu työtehtävissä	1/7	0/6
Uudet ideat	1/7	0/6
Johtajuus	1/7	0/6
Henkinen tuki	0/7	1/6
Hyvä ruoka:	6/7	1/6
Lounas	5/7	1/6
Kahvi	4/7	0/6
Aamiainen	1/7	0/6

6.2 Klubitalon toiminta ja sen merkitys päivän onnistumisessa

Tuusulanjärven Klubitalon työpainotteinen päivä näyttäytyy vastauksissa pääosin hyvin toimivana kokonaisuutena. Positiivisissa kertomuksissa työpäivään kuuluvat työtehtävät tai ryhmät on mainittu kuudessa vastauksessa seitsemästä ja negatiivisissa neljässä vastauksessa kuudesta. Merkittävää eroa eri työtehtävien nimeämisessä ei ole havaittavissa. Työtehtäviin ei myöskään liitetä negatiivisia mielikuvia siivoustehtäviä lukuun ottamatta. Huonona päivänä, kun on myöhässä, jäljellä on vain WC:n pesu, joka ei työnä miellytä. Toisaalta hyvänä päivänä, kuten vastaaja ESP3 toteaa, siivoustyökin sujuu ja voi valita itselleen moppauksen, ”vaikka se onkin aika iso työ”. Moppaamisen jälkeen, hän jatkaa, ”on hyvä mieli; nyt muutkin kävijät voivat nauttia puhtaista tiloista.”

Moppauksen ja WC:n pesun lisäksi työtehtävistä on mainittu tietokoneyöt ja kanttiini, molemmat kaksi kertaa. Kassanlasku, kukkien kastelu, vastaanottopiste, tiskaus, roskien vienti ja pölynpyyhintä on kukin mainittu kerran.

Työnjakoa ei koettu vastauksissa ongelmalliseksi. Yhdessä huonoa päivää kuvaavassa kertomuksessa tosin todettiin työnjakotilanteen olevan levoton ja siihen liittyneen paljon hälinää. Toisaalta positiivinen maininta työnjakoon liittyen tuli siitä, että aamun työnjaossa vaihdetaan kuulumisia.

Työtehtävien lisäksi, iltapäivän ryhmätoiminta sai useampia mainintoja onnistunutta päivää kuvaavissa vastauksissa. Ryhmät mainittiin kolmen eri vastaajan toimesta kaikkiaan neljä kertaa hyvää klubipäivää kuvaavissa kertomuksissa ja kerran huonoa päivää kuvaavissa kertomuksissa. Mukavana päivänä mainittiin mieluisiksi englannin ryhmä, liikuntaryhmä, naisten rupatteluryhmä ja musiikkiryhmä. Huonona päivänä oloa taas paransi liikuntaryhmän mukana kävelemään lähteminen. Iltapäiväryhmät mainittiin aineistossa siis aina positiivisessa hengessä.

Omia tavoitteita tukevat työtehtävät, kuten tietokonetyöt, ja sellaiset tehtävät, joissa voi kokea onnistumista koettiin mielekkäiksi. Mahdollisuus olla huolellinen ja suorittaa työt nopeasti, sekä muistaa kaikki tehtävät, jotka työssä tulee suorittaa, antoivat onnistumisen iloa. Samoin raskaaksi koetusta moppaamisesta suoriutuminen tuotti hyvää mieltä ja tunteen yhteisen hyvän eteen työskentelemisestä. Työtehtäviin liitettiin positiivisissa kertomuksissa myös virkistymisen kokemus, epäonnistunutta päivää kuvaavissa vastauksissa puolestaan yksitoikkoisuus ja staattisuus.

Altruismi esiintyi vastauksissa siivoustöiden motiivina, puhtaista tiloista saavat nauttia kaikki, kunhan työ on tehty. Mieliä puolestaan tuotti se, jos kaikki mieluiset työtehtävät on viety, työväline on rikki tai työ on liian yksitoikkoista istumatyötä. Myös hälinä työnjaossa ja työtehtävien sopimattomuus itselle, kuvasivat epäonnistunutta päivää. Huonoa työpäivää kuvattaessa kerran mainittiin myös sanamuoto: ”Ami sai tehtäväkseen” vastaajan ESN3 toimesta, jolla hän ilmeisesti viittasi työtehtävän määräämiseen työnjaossa oman valinnan sijaan.

6.3 ”Sirpaleet tuovat onnea” - Yhteisöllisyys työpainotteisen päivän aikana

Yhteisöllisyyden teeman mainitsi kertomuksessaan kuusi seitsemästä positiivisen tarinan kirjoittaneesta. Negatiivisen päivän parantajana yhteisöllisyyden mainitsi kaksi kuudesta vastaajasta. Näistä toinen, vastaaja ESN4, toteaa muiden lohduttavan Amia tämän tiputettua lautaspinnon sanomalla: ”Sirpaleet tuovat onnea”. Tämä kuvaakin hyvin klubitalolaisten suhtautumista toisten epäonnistumisiin, pilkan sijaan tarjolla on kannustusta. Yhteisöllisyyden osana etenkin keskusteleminen ja mielipiteiden vaihto mainitaan aineistossa usein. Vertaistuen ja keskustelun avulla myös huono päivä saa kertomuksissa käänteen parempaan. Hyvän huomenen toivotus tai vaikkapa kysymys: ”Miten menee?”, saavat hyvälle mielelle, kuten vastaaja ESP2, toteaa.

Kokemus vertaisuudesta tai vertaistuesta mainittiin aineistossa sekä hyvän, että huonon päivän yhteydessä. Keskustelu ja mielipiteenvaihto

vertaisen kanssa tukee hyvää päivää ja se auttaa parantamaan oloa myös huonona päivänä. Klubitaloyhteisö ja sen luomat ystävyysuhteet koettiin aineistossa yksinomaan omaa vointia tukevana ja ne nousivat vastauksissa päivän positiivisimmaksi sisällöksi. Huonon päivän tunnusmerkistöä olikin kertomuksissa kavereiden poissaolo klubitalolta. Huomionarvoista on myös se, ettei huonoonkaan työpainotteiseen päivään oltu kirjoitettu jäsenten välisiä konflikteja tai riitoja.

Sosiaalinen aspekti koettiin kaiken kaikkiaan selkeästi merkittävämmäksi elementiksi Klubitalossa. Keskustelu ja seura mainittiin hyvää klubipäivää kuvaavissa kertomuksissa kaikkiaan yhdeksän kertaa, huomioiduksi tuleminen neljä kertaa, muiden auttaminen kahdesti, samoin mahdollisuus saada uusia ystäviä ja vertaisuus. Lisäksi klubi-yhteisön ominaisuuksiksi mainittiin yhteistyön tekeminen, kannustuksen ja uusien ideoiden saaminen sekä mahdollisuus saada parisuhde.

Yhteisöllisyys koettiin voimavaraksi myös silloin, kun päivä on huono. Epäonnistunutta päivää kuvaavissa kertomuksissa mainittiin ystävien antama tuki kolme kertaa ja kerran vertaistuen saaminen, mahdollisuus olla oma itsensä, muiden hyväksyvä asenne ja se, että talolla odotetaan jäsentä tulevaksi. Vastaajista ESN3 mainitsi, myös sen, että vaikka päivä olisi huono, niin ”klubitalolla hommat toimii”. Oman panoksen alentumisesta huonon päivän vuoksi ei siis tarvinnut olla huolestunut. Huonona päivänä Klubitaloon lähteminen koettiin positiivisena vaihtoehtona, muutoin päivä saataisi mennä kotona neljän seinän sisällä TV:tä tuijottaen.

Yhteisöllisyyteen kuuluu myös yhdessä ruokailu. Ruoka koetaankin erittäin tärkeäksi osaksi onnistunutta klubipäivää. Syntyneitä mielikuvia vahvistaa vielä se, että huonon päivän tunnusmerkistöön kuuluu ruokailuun ilmoittautumisen unohtuminen tai rahojen kotiin jääminen. Näin päivän kohokohta, maittava lounas, jää väliin. Aamiainen, lounas ja kahvi mainittiinkin aineistossa yhteensä peräti 14 kertaa. Lounasta kuvailtiin poikkeuksetta herkulliseksi ja aamiainen sai kiitosta täyttävyydestä.

6.4 Jäsenen omat mahdollisuudet vaikuttaa päivän onnistumiseen

Hyvä päivä alkaa siten, että saapuu ajoissa Klubitalolle ja voi näin valita itselleen mieluisan työtehtävän. Omien mieltymysten ja esimerkiksi opiskeluun liittyvien tavoitteiden toteuttaminen työpainotteisen päivän aikana mainittiin hyvää klubipäivää kuvaavissa kertomuksissa kolmen vastaajan toimesta. Mieluisan työtehtävän valitseminen antaa mahdollisuuden onnistumiseen ja virkistymiseen. Kaiken kaikkiaan onnistunut päivä klubitalolla ei kuitenkaan ole aineiston perusteella kovinkaan riippuvainen jäsenen omasta toiminnasta, vaan toteutuu kuin annettuna, mikäli asiat menevät talolla tavanomaiseen tapaan.

Epäonnistunut päivä puolestaan pitää sisällään erinäisiä onnettomuuksia, unohtamisia ja epäonnistumisia, jotka tuntuvat alkaneen jo aamusta. Neljä

vastaajaa kuudesta vieritti syyn huonosta päivästä jäsenen omalle kontolle. Kenenkään mielestä syytä huonoon päivään ei ollut klubitalo, sen henkilökunta tai muut jäsenet. Onnettomuuksista kaatuminen tai tavaroiden tiputtelu mainittiin molemmat kahdesti. Muita onnettomuuksia ja virheitä olivat kassan täsmäämättömyys, rahojen unohtaminen kotiin, pyörän kumin puhkeaminen, ruokailuun ilmoittautumisen unohtuminen, myöhästyminen työnjaosta ja kahvinpurujen leviäminen lattialle.

Omien ennako-oletusten täyttymättömyys nähtiin myös syynä huonoon Klubipäivään. Klubitalolla ei ollutkaan kavereita tai Klubitalolla jaettava hävikkiruoka oli loppu. Kaiken kaikkiaan huono päivä näyttäytyy jonakin, johon jäsenen on itse vaikea vaikuttaa. Selviytymiskeinoina huonosta päivästä mainitaan tilanteen suhteuttaminen, huonoja päiviä sattuu kaikille. Tätä mieltä oli kaksi vastaajaa, yhden vastaajan mielestä huonosti alkanut päivä paranee sillä, kun vain lähtee Klubitalolle eikä jää kotiin makaamaan. Oman asenteen merkitys ja kavereilta saatu tuki, sekä maittava lounas mainittiin myös keinoina, joilla huono päivä kääntyy parempaan suuntaan. Lisäksi keskustelu ohjaajan kanssa tai liikuntaryhmään osallistuminen mainittiin keinoina, joilla huonosta päivästä selviää paremmin.

Onnettomuuksien ja sattumusten lisäksi klubipäivän onnistumiseen vaikuttaa jäsenen fyysinen ja henkinen kunto. Hyvänä päivänä herää virkeänä ja on riittävästi energiaa ottaa vastaan työtehtäviä, kummankin asian mainitsi yksi vastaaja. Huonona päivänä puolestaan tilanne on päinvastainen, huonon klubipäivän syyksi jäsenen oman huonon voinnin asettaa peräti viisi vastaajaa kuudesta. Useimmiten päivä on huono jo valmiiksi, ja herääminen on ollut aamulla vaikeaa. Nämä syyt on mainittu kolme kertaa kumpainkin. Seurauksena huonosta nukkumisesta on väsymys ja pahimmillaan päänsärky. Vaikka kyseessä on mielenterveyskuntoutujien yhteisö, mainitaan huonon päivän syyksi vain kerran huonontuva mielenterveys. Selviytymiskeinoina tällaisessa tapauksessa vastaaja JSN1, mainitsee mahdollisuuden vetäytyä ”jäähylle”, omaan rauhaan lepäämään vaikkapa askarteluhuoneeseen.

6.5 Työvalmentajien rooli päivän onnistumisessa

Työvalmentajat mainitaan aineistossa viiden eri vastaajan toimesta, neljän positiivisissa kertomuksissa ja yhden negatiivisissa. Työvalmentajalta saa hyvänä klubipäivänä apua työtehtävien hoidossa, hymyn, hyvän huomenen, tsemppaamista, uusia ideoita, huomioon ottamista ja kyydin kotiin. Kukin asia on mainittu aineistossa kerran. Lisäksi työvalmentajat tuovat Klubitaloon johtajuutta. Huonona päivänä työvalmentajalta saa puolestaan keskusteluapua.

Klubitalon itseohjautuvuus näkyy työvalmentajien poissaolona aineistossa. Työvalmentajaa ei kertomuksissa mainita usein, eikä häntä tarvita jatkuvasti mutta hän on kuitenkin tarvittaessa läsnä tukea antamassa. Vaikka työvalmentajan on maininnut neljä seitsemästä positiivisen

kertomuksen kirjoittajasta, on hänen roolinsa kertomuksissa kuitenkin varsin vähäinen. Ystävät mainitaan huomattavasti useammin ja merkittävämmässä roolissa päivän positiiviseen kulkuun vaikuttavina tekijöinä. Erinäisten ongelmien ratkaisussa työvalmentajilla on sen sijaan ystäviä merkittävämpi rooli. Oli päivä sitten onnistunut tai epäonnistunut, työvalmentajalta saa apua työtehtävän hoidossa, uusia ideoita, keskustelua omiin ongelmiin ja johtajuutta epäselvissä tilanteissa.

7 POHDINTA

Pohdintaosuudessa vertaan aiemmin esitettyä teoriaa ja aiempien tutkimusten tuloksia tämän tutkimuksen tuloksiin, sekä pohdin millaisia vastauksia analyysin tulokset tutkimuskysymyksiin antavat. Lopuksi paneudun Tuusulanjärven Klubitalon työpainotteisen päivän kehittämiseen sekä jatkotutkimuksen tarpeeseen.

7.1 ”Kiitos klubitalo, kun oot olemassa!” - Tutkimuksen tulokset teorian valossa

Tuusulanjärven Klubitalon työpainotteinen päivä tukee tutkimustulosten perusteella hyvin jäsenen sosiaalisia vuorovaikutussuhteita ja edistää arkipäivän toiminnoista suoriutumista sekä sosiaalista kuntoutumista. Sosiaalihuoltolain (1301/2014 § 17) sosiaalista kuntoutumista kuvaavista momenteista työpainotteista päivää kuvaavissa kertomuksissa mainittiin useita. Työpainotteinen päivä vahvistaa jäsenen sosiaalista toimintakykyä antamalla jäsenelle mahdollisuuden olla oma itsensä ja torjuu syrjäytymistä houkuttelemalla jäsenen osallistumaan yhteisen hyvän eteen tehtävään työhön - jopa huononakin päivänä. Tuusulanjärven Klubitalon työpainotteista päivää kohtaan tunnettua tyytyväisyyttä kuvaakin hyvin vastajan JSN1 kertomuksen loppukaneetti: ”Kiitos klubitalo, kun oot olemassa!”

Aineistossa korostuu etenkin eräs Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (2017) kyselyssä mainittu sosiaalisen kuntoutuksen osa, nimittäin sosiaalisten suhteiden tuki. Klubitalossa saa ystäviä, joiden kanssa voi jutella ja vaihtaa mielipiteitä aiheesta kuin aiheesta. Lisäksi tarjolla on työvalmentajien ja vertaisten antamaa tukea vaikeisiin elämäntilanteisiin. Työpainotteisen päivän mainitaan aineistossa toimivan myös motivaattorina kotoa ulos lähtemiseen, tämä onkin sosiaalisen kuntoutuksen kulmakivi.

Epäonnistuneen Klubipäivän kuvauksissa mielenterveyskuntoutujille tyypillinen epävarmuus ja epäonnistumisen pelko tulivat aineistossa selkeästi esiin. Päivä koostui omista epäonnistumisista ja virheistä, kömpelyydestä ja huonosta onnesta. Vaikka Salenius (2009, s. 30) toteaa mielenterveyskuntoutujien olevan epävarmuuden lisäksi taitavia arvostelemaan itseään, ei se juurikaan näy aineiston epäonnistunutta päivää kuvaavissa kertomuksissa. Näissä kertomuksissa tyypillisin kirjoittajan esittämä päätelmä epäonnistuneen työpainotteisen päivän syistä on, että huonoja päiviä tulee joskus kaikille ja ne kuuluvat osaksi elämää. Klubiyhteisön tuki ja mahdollisuus olla oma itsensä tukevat ilmeisen hyvin Klubitalon jäsenten positivistista tulkintaa epämieluisien tapahtumien syistä. Vika ei ole minussa, vaan olosuhteissa.

Yhteisöllisyys esiintyy tutkimuksen tuloksissa Klubitalon kantavana voimana. Aiemmin mainittu Durkheimin määrittelemä orgaaninen sosiaalisuus näyttäytyy vastauksissa selkeästi (Ks. Aro, 2011, s. 46). Jäsen ottaa itselleen siivoustyön, vaikka pitääkin sitä isona urakkana, jotta muutkin

voisivat nauttia puhtaista tiloista. Hän on näin toimiessaan sisäistänyt klubitalon jäsenten välisen yhteisvastuullisuuden ja keskinäisen riippuvuuden. Vaikeuksissa voi kääntyä niin muiden jäsenten, kuin työvalmentajienkin puoleen ja tulla hyväksytyksi sellaisena kuin on. Huononakin päivänä voi luottaa siihen, että ”klubitalolla hommat toimii” ilman omaa täyttää työpainostakin, kuten vastaaja ESN3 asian ilmaisi. Edellä kuvattu vastavuoroisuus ja keskinäinen yhteenkuuluvuus johtavatkin Tuusulanjärven Klubitalossa Weberin kuvaaman yhteisöllisen sosiaalisen siteen muodostumiseen, jossa ystävyys on suuressa roolissa ja jäsenet toimivat toisiaan kohtaan ystävien lailla (Ks. Aro, 2011, s. 40).

Osallisuuden tunne ja mahdollisuus vaikuttaa toteutuvat aineistossa onnistuneen työpainotteisen päivän osalta hyvin. Epäonnistunutta päivää kuvaa sen sijaan tunne matkustajana olemisesta. Osallisuus on tunne mahdollisuudesta vaikuttaa ja sitä kuvataan aineistossa mahdollisuutena tehdä itseä miellyttäviä valintoja työnjaossa. Osallisuutta kuvataan aineistossa myös mahdollisuutena saada tukea sekä vertaisilta, että työvalmentajilta sekä mahdollisuutena tehdä merkityksellisiä työtehtäviä yhteisen hyvän eteen. Merkityksellisyyden tunne ilmenee vastauksissa myös tunteena siitä, että juuri minua on odotettu saapuvaksi Klubitalolle.

Merkittävimiksi tekijöiksi Tuusulanjärven Klubitalon onnistuneessa työpainotteisessa päivässä nousivat aineistossa mahdollisuus keskustella ja muodostaa ystävyysuhteita, mieluisten työtehtävien tekeminen, ryhmätoimintaan osallistuminen ja herkullisen lounaan nauttiminen. Klubitalon vetovoima kannusti jäseniä lähtemään ulos neljän seinän sisältä ihmisten ilmoille ja tuki näin elämänhallinnan paranemista kokonaisvaltaisesti. Tuusulanjärven Klubitalon jäsenyyden vaikutus jäsenen arkeen on näin ollen vahvasti positiivinen ja tuli selkeästi ilmi jo näinkin suppeassa aineistossa.

Epäonnistunutta työpainotteista päivää puolestaan kuvaavat aineistossa väsymys, mieluisten työtehtävien puute ja erinäiset epäonniset sattumat. Tunne elämän hallitsemattomuudesta on huonona päivänä voimakkaasti läsnä. Tanakan ja Davidsonin peräänkuuluttamia työpainotteiseen päivään liittyviä negatiivisia seikkoja ei kuitenkaan tässäkään tutkimuksessa nousut esiin, sillä päivän epäonnistuminen on tulosten valossa lähinnä kohtalon ja jäsenen itsensä käsissä. Päivän epäonnistumiseen ei siis liity tämän tutkimuksen valossa Tuusulanjärven Klubitalon työpainotteiseen päivään liittyviä rakenteellisia ongelmia.

7.2 Työpainotteisen päivän kehitysehdotukset ja jatkotutkimus

Tuusulanjärven Klubitalon työpainotteinen päivä on nykyisellään hyvin toimiva ja jäsenten keskuudessa pidetty kokonaisuus. Kritiikkiä päivää kohtaan ei vastauksissa esiintynyt yhtä poikkeusta lukuun ottamatta. Kuten aiemmin esitellyissä aiemmissakin tutkimuksissa, työtehtävien laatu oli ainut asia, johon toivottiin parannusta, mutta tämäkin vain yhden vastaajan toimesta. Vastaajan esiin nostama kritiikki oli, miksei kuvitteellisen Amin

aiempaa kokemusta ja mieltymyksiä tai tulevaisuuden toiveita kysytyt tälle sopivia työtehtäviä mietittäessä.

Kansainvälisissä laatusuosituksissa kehoitetaan ottamaan huomioon jäsenen vahvuudet, taipumukset ja kyvyt (liite 1, suositus 15.), joten huomion kiinnittäminen tähän seikkaan on perusteltua. Toiminnan kehittäminen jäsenten omien vahvuuksien ja tavoitteiden huomioonottamisen tehostamisen kautta, olisi tutkimuksen tulosten perusteella toivottavaa. Tämä olisi mahdollista toteuttaa perustamalla Tuusulanjärven Klubitaloon opinto- ja työyksikkö, jossa halukkaat jäsenet voisivat osallistua omien tavoitteidensa ja olemassa olevien kykyjensä kartoitukseen, erilaisiin kursseihin ja opintoihin sekä työnhakutaitojensa kehittämiseen nykyistä tavoitteellisemmin. Tätä kautta myös klubitalon toiminnan vaikuttavuus paranisi entisestään.

Opinto- ja työyksikön toiminnan tukena voisi käyttää ilmaisia jo olemassa olevia työkaluja, kuten vaikkapa Kykyviisaria. Kykyviisari on maksuton työ- ja toimintakyvyn itsearviointimenetelmä, joka antaa viitteitä siitä, millä elämän osa-alueilla henkilöllä on puutteita ja mitkä ovat hänen vahvuksiinsa. Mittari mittaa työ- ja toimintakykyä, osallisuutta sekä hyvinvointia. Kykyviisarin mittaustulosten muutoksia voi käyttää tulosten arvioinnissa. Muutosten avulla saadaan konkreettista dataa niin toiminnan vaikuttavuudesta, kuin osallistujan elämäntilanteen muutoksista. (Työterveyslaitos, 2020) Työ- ja opintoyksikön toiminnan kehittäminen voitaisiin toteuttaa jatkotutkimuksena, vaikkapa toiminnallisen opinnäytetyön muodossa.

Työ- ja opintoyksikön toimintaan osallistumisen tulisi kuitenkin olla, kuten kaikkeen muuhunkin toimintaan osallistuminen klubitalossa on, täysin vapaaehtoista ja lähteä jäsenen omasta halusta kartoittaa mahdollisuuksiaan elämäntilanteensa parantamiseen pidemmällä tähtäimellä. Klubitalon toiminnan perustana olevan kiireettömän yhteisöllisyyden ilmapiiriin ei saa antaa kärsiä toimintaa tehostettaessa. Muutokset eivät saa myöskään vaarantaa jäsenten yhteistä aikaa, eivätkä mahdollisuutta ystävyysuhteiden muodostamiseen, saati estää klubitalon käyttämistä haluttaessa olohuoneena. Työpainotteista päivää ei saa ladata täyteen työtehtäviä, eikä työ saa jäädä klubitalon työpainotteisen päivän ainoaksi sisällöksi sosiaalisen aspektin kustannuksella.

Laatusuosituksissa painotetaan myös kaikkien klubitalon töiden kuulumista myös klubitalon jäsenille (Liite 1, suositus 20). Myös hallintoyksikkö, jossa toimistotöitä tehdään, saattaisi hyötyä yllä kaavailusta jäsenten olemassa olevien kykyjen kartoituksesta. Toimistotyön taakkaa olisi tulevaisuudessa mahdollista jakaa nykyistä tasaisemmin jäsenten ja työvalmentajien kesken, ja moni työ voisi sujua jäsenen ja työvalmentajan yhteistyönä rattaosasti. Vähitellen vastuuta toimistotöistä voisi siirtää halukkaille jäsenille, työn tullessa heille tutuksi ja itseluottamuksen sekä taitojen kasvaessa. Mielenterveyskuntoutujalle tyypillinen arkuus ja itseluottamuksen puute karisevat klubi yhteisön antaman tuen, neuvojen ja hyväksynnän

kautta, jolloin merkityksellisen työn tekemisen kokemus klubitalossa vahvistuisi entisestään.

Kaiken kaikkiaan Tuusulanjärven Klubitalon työpainotteinen päivä on aineiston perusteella toimiva kokonaisuus, jossa klubitalojen ainutlaatuinen yhteisöllisyys pääsee oikeuksiinsa. Työpainotteisen päivän merkitys jäsenen arjessa onkin suuri, suohan se mahdollisuuksia omien sosiaalisten taitojen kehittämiseen, luo uusia ystävyysuhteita ja antaa sosiaalisen turvanverkon, jonka puoleen voi kääntyä kaikissa elämän vaikeuksissa. Mahdollisuus tulla hyväksytyksi omana itsenään ja tunne siitä, että on odotettu, ovat nyky-yhteiskunnassa harvoin toteutuvaa sosiaalista yhteisöllisyyttä, jonka arvoa ei voi rahassa mitata.

LÄHTEET

Aalto, T. & Merisalo, M. (2017). *Yhdenvertaisena jäsenenä Klubitalon yhteisössä*. Opinnäytetyö. sosiaaliala. Diakonia ammattikorkeakoulu. Haettu 4.2.2020 osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2017090314729>

Aro, J. (2011). Yhteisöllisyys ja sosiaalinen side. Teoksessa S. Kangaspunta (toim.) *Yksilöllinen yhteisöllisyys: Avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen*. Tampere: Tampere University Press, ss. 35–60. Haettu 4.2.2020 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-8383-7>

Eskola, J. & Suoranta, J. (2014). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Eskola, J., Karayilan, S., Kaski, T., Lehtola, T., Mäenpää, T., Nishimura-Sahi, O., Oede, A.-M., Rantanen, M., Saarinen, S., Toivikko, P., Valtonen, M. & Wallin, A. (2017). Ohjeita ja kokemuksia menetelmästä kiinnostuneille. Teoksessa J. Eskola, T. Mäenpää & A. Wallin (toim.) *Eläytymismenetelmä 2017. Perusteema ja 11 muunnelmaa*. Tampere: Tampere University Press. (ss. 266–295). Haettu 22.1.2020 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0597-0>

Eskola, J. Mäenpää, T. & Wallin, A. (2017). *Eläytymismenetelmä 2017: Perusteema ja 11 muunnelmaa*. Tampere: Tampere University Press. Haettu 22.1.2020 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0597-0>

Heikkinen, V. (2017). Asiantuntijoiden kirjoituksia ajankohtaisista kielikysymyksistä: Suvakki. Kotimaisten kielten keskus. Institutet för de inhemska språken. Haettu 13.1.2020 osoitteesta https://www.kotus.fi/nyt/kotus-blogi/vesa_heikkinen/suvakki.23676.blog

Huttunen, M. O. (2017). Lääkkeet mielen hoidossa. Mielenterveyden häiriöt. Duodecim Terveyskirjasto. Haettu 13.1.2020 osoitteesta https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=lam00002

Hänninen, E. (2016a). Miksi klubitalojen monitahoista esittelyä tarvitaan juuri nyt? Teoksessa E. Hänninen (toim.) *Mieleni minun tekevi. Mielenterveyskuntoutujien Klubitalot 20 vuotta Suomessa*, ss. 25–30. Helsinki: Suomen Klubitalot ry.

Hänninen, E. (2016b). Klubitalotoiminnan kansainvälinen kehityshistoria. Teoksessa E. Hänninen (toim.) *Mieleni minun tekevi. Mielenterveyskuntoutujien Klubitalot 20 vuotta Suomessa*, ss. 31–36. Helsinki: Suomen Klubitalot ry.

Lahden Klubitalo. (2019). Diagnosis Free Zone. Haettu 13.1.2020 osoitteesta <https://www.lahdenklubitalo.eskot.org/diagnosis-free-zone/>

Myllymäki, M. & Viljakainen, M. (2013). "Jatkakaa samaan malliin" - Jäsenten kokemuksia Keski-Uudenmaan Klubitlot ry:n toiminnasta. Opinnäytetyö. Sosiaaliala. Laurea ammattikorkeakoulu. Haettu 23.1.2020 osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2013121621305>

Opetushallitus. (2020). Yhteisöllisyys. Sivustossa Yhteisöllisyys ja kulttuurinen moninaisuus. Haettu 4.2.2020 osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/yhteisollisyys>

Paloheimo, K. (2018). Keski-Uudenmaan klubitalo - Toimintamallina henkilökunnan ja jäsenten välinen tasa-arvo. Harjoitteluraportti, sosionimikoulutus. Hämeen ammattikorkeakoulu. Saatavilla HAMK Moodlesta.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006b). 7.3.5. Tyypittely. *Kvali-MOTV - menetelmäopetuksen tietovaranto*. Yhteiskuntatieteellinen tietarkisto, Tampereen yliopisto. Haettu 26.1.2020 osoitteesta https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_5.html

Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, A. (2006a). 7.3.4. Teemoittelu. *Kvali-MOTV. menetelmäopetuksen tietovaranto*. Yhteiskuntatieteellinen tietarkisto, Tampereen yliopisto. Haettu 26.1.2020 osoitteesta https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html

Saarinen, S. Tomperi, T. Wallin, A. & Eskola, J. (2017). Muuttuuko yleissivistys? Yleissivistys kansalaisopistolaisten ja lukiolaisten kertomuksissa. Teoksessa J. Eskola, T. Mäenpää & A. Wallin (toim.) *Eläytymismenetelmä 2017, Perusteema ja 11 muunnelmaa*, ss. 15–42. Tampere: Tampere University Press. Haettu 22.1.2020 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0597-0>

Salenius, P. (2009). Mielenterveyskuntoutujien klubitalo. Kuntoutujien osallisuuden kokemukset, vertaistuki ja identiteetin muodostuminen klubitalo-yhteisössä. Sosiaalityön Pro-gradu -tutkielma. Sosiaalityö. Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. Jyväskylän yliopisto. Haettu 3.2.2020 osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-200911054382>

Sennett, M. (2014). *Work Ordered Day - How Can Three Simple Words Have So Much Meaning?* New York: Clubhouse International. Haettu 10.2.2020 osoitteesta http://clubhouse-intl.org/documents/sennett_eng.pdf

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Haettu 13.1.2020 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301#Pidp446594464>

Suomen Klubitalot ry. (2020). Laadunarviointi Klubitaloilla. *Tietoa meistä*. Noudettu 6.2.2020 osoitteesta <https://suomenklubitalot.fi/tietoa-meista/laadunarviointi-eli-akkreditointi/>

Tanaka, K. & Davidson, L. (2014). Meanings Associated with the Core Component of Clubhouse Life: The Work-Ordered Day. *Psychiatric Quarterly*, 2015/86, ss. 269–283. Haettu 6.2.2020 osoitteesta <https://www.deepdyve.com/lp/springer-journals/meanings-associated-with-the-core-component-of-clubhouse-life-the-work-bXI5TLDRMY?>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2015). Osallisuutta edistämällä vähennetään eriarvoisuutta. *Tiedä ja toimi*. Haettu 23.1.2020 osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2015112318542>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2017). Sosiaalinen kuntoutus käytännössä. Tutkimus ja kehittäminen. Noudettu 8.2.2020 osoitteesta <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittäminen/tutkimukset-ja-hankkeet/sosku/sosiaalinen-kuntoutus/kuntakysely/kaytanto>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2019). Osallisuuden kokemuksen mittaaminen. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen. Haettu 23.1.2020 osoitteesta: <https://thl.fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/osallisuuden-seuranta/osallisuuden-kokemuksen-mittaaminen>

Työterveyslaitos. (2020). Mikä on Kykyviisari? *Kykyviisari*. Haettu 19.4.2020 osoitteesta <https://sivusto.kykyviisari.fi/tietoa-kykyviisarista/mika-on-kykyviisari/>

Vuorinen, M. (2008). Keski-Uudenmaan Klubitalon toiminnan vaikutuksia psykososiaaliseen toimintakykyyn. Opinnäytetyö. Sosionomi AMK. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia. Haettu 4.2.2020 osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi:stadia-1209547088-9>

HAASTATTELU

Jonsson, M. (2020). Tuusulanjärven Klubitalon toiminta. Tuusulanjärven Klubitalon johtajan Mona Jonssonin haastattelu 18.2.2020. Haastattelija K. Paloheimo.

KLUBITALOJEN KANSAINVÄLISET LAATUSUOSITUKSET

Klubitalomalli pohjaa 37:n laatusuosituksen eli standardiin. Klubitalot sitoutuvat noudattamaan laatusuosituksia. Ne toimivat jäsenten perusoikeuksien määrittelynä ja eettisenä ohjesääntönä.

Jäsenyys

1. Jäsenyys on vapaaehtoinen ja aikarajoitteeton
2. Klubitalo hyväksyy itse uudet jäsenet. Jäseneksi pääsee jokainen, joka tarvitsee tukea mielenterveyden haasteissa. Jäsen sitoutuu yhteisön sääntöihin.
3. Jäsenet itse valitsevat, miten he osallistuvat Klubitalon toimintaan ja keiden kanssa he työskentelevät. Klubitalo ei velvoita osallistumiseen sopimusten, aikataulujen tai sääntöjen avulla.
4. Kaikilla jäsenillä on tasavertainen oikeus käyttää kaikkia Klubitalon tarjoamia mahdollisuuksia riippumatta diagnoosistaan tai toimintakyvystään.
5. Jäsenet osallistuvat halutessaan kaikkien asiakirjojen laatimiseen, jotka koskevat heidän osallistumistaan Klubitalon toimintaan. Kaikki tällaiset asiakirjat allekirjoittaa sekä jäsen että henkilökuntaan kuuluva.
6. Jäsenillä on oikeus palata milloin tahansa klubitaloyhteisöön poissaolon pituudesta riippumatta, mikäli heidän paluunsa ei aiheuta uhkaa klubitaloyhteisölle.
7. Klubitalo pitää järjestelmällisesti yhteyttä niihin jäseniin, jotka eivät käy Klubitalolla, alkavat eristäytyä tai ovat sairaalahoidossa.

Henkilösuhteet

8. Kaikki Klubitalon kokoukset ovat avoimia sekä jäsenille että henkilökunnalle. Klubitalolla ei ole pelkästään jäsenille tai henkilökunnalle tarkoitettuja kokouksia, joissa keskustellaan toimintaan liittyvistä päätöksistä ja jäseniin liittyvistä asioista.
9. Klubitalossa on henkilökuntaa riittävästi tukemaan jäsenten osallistumista, mutta niin vähän, että talon toiminta vaatii jäsenten aktiivisuutta.
10. Klubitalon henkilökunnalla on yleisluontoinen työnkuva. Henkilökunnalla on yhteinen vastuu kaikesta toiminnasta. Klubitalon ulkopuoliset vastuut eivät saa häiritä ainutlaatuisuutta suhdetta jäsenten ja henkilökunnan välillä.
11. Vastuu Klubitalon toiminnasta on jäsenillä ja henkilökunnalla ja viime kädessä Klubitalon johtajalla. Keskeistä tässä vastuussa on jäsenten ja henkilökunnan sitoutuminen kaikkeen Klubitalon toimintaan.

Tilat

12. Klubitalo on erillinen toimija, jolla on oma nimi, osoite ja puhelinnumero.

13. Klubitalolla on omat toimitilat. Se on erillään mielenterveyskeskuksista ja laitok-
sista, eikä sen tiloja käytetä muuhun toimintaan. Klubitalon tilat on suunniteltu niin, että
ne mahdollistavat työpainotteisen päivän ja ovat samalla viihtyisät ja kooltaan sopivat
sekä arvokkuutta ja kunnioitusta herättävät.

14. Kaikki Klubitalon tilat ovat jäsenten ja henkilökunnan käytössä.

Työpainotteinen päivä

15. Työpainotteisen päivän aikana jäsenet ja henkilökunta vastaavat yhdessä Klubitalon
toiminnasta. Klubitalo kiinnittää huomion jäsenten vahvuuksiin, taipumuksiin ja kykyi-
hin. Klubitalon työpainotteiseen päivään ei sisälly lääkehoitoa eikä päiväkeskus- tai te-
rapiatoimintaa.

16. Klubitalolla tehdään vain työtehtäviä, jotka syntyvät Klubitalon omista tarpeista. Ul-
kopuolisille ei tehdä maksullista tai ilmaista työtä Klubitalolla. Jäsenille ei makseta
palkkaa klubitalotyöstä, eikä mitään palkkiojärjestelmiä ole.

17. Klubitalo on avoinna vähintään viitenä päivänä viikossa. Työpainotteinen päivä vas-
taa tavanomaisia työaikoja.

18. Klubitalo on organisoitu yhdeksi tai useammaksi työyksiköksi. Niissä on riittävästi
henkilökuntaa, jäseniä ja mielekkäitä työtehtäviä koko päivän ajaksi. Yksiköiden ko-
kouksia pidetään henkilösuhteiden ylläpitämiseksi sekä päivän töiden organisoimiseksi
ja suunnittelemiseksi.

19. Kaikki Klubitalon työtehtävät on suunniteltu auttamaan jäseniä saamaan takaisin
omanarvontuntonsa, itseluottamuksensa ja mielekkyyden elämälleen. Niiden ei ole tar-
koitus olla mihinkään tiettyyn työhön valmentavaa koulutusta.

20. Jäsenillä on mahdollisuus osallistua kaikkiin Klubitalon töihin. Näitä töitä ovat esi-
merkiksi talon toiminnan ylläpitoon, hallintoon, jäseneksi ottoon ja perehdyttämiseen,
yhteydenpitoon poissa oleviin jäseniin, vaikuttavuuden arviointiin, tiedotukseen ja suh-
detoimintaan, henkilökunnan työhönottoon, perehdyttämiseen ja arviointiin liittyvät
työt.

Työllistyminen ja koulutus

21. Klubitalo mahdollistaa jäsentensä paluun ansiotyöhön siirtymätöihin, tuetun työn ja itsenäisen työn avulla. Siksi Klubitalolla ei ole jäsenten työllistymistä varten sisäistä liikeyritystä, erillisiä liikeyrityksiä eikä suojatyöpaikkoja.

22. Klubitalolla on oma siirtymätöihinohjelma, joka tarjoaa jäsenille mahdollisuuden työskennellä avoimilla työmarkkinoilla. Klubitalon siirtymätöihinohjelmaan kuuluu oleellisena piirteinä se, että Klubitalo takaa sijaisen kaikille siirtymätöihinpaikoille jäsenten poissaolojen ajaksi.

Lisäksi siirtymätöihinohjelma täyttää seuraavat peruskriteerit:

a. Halu tehdä työtä on tärkein yksittäinen tekijä, joka vaikuttaa mahdollisuuteen päästä siirtymätöihin.

b. Jäsenellä on mahdollisuus päästä siirtymätöihin riippumatta siitä, kuinka hyvin hän on onnistunut edellisissä siirtymätöihinpaikoissa.

c. Jäsenet työskentelevät työnantajan toimitiloissa.

d. Työnantaja maksaa suoraan jäsenille vähintään kunkin alan työehtosopimuksen mukaisen minimipalkan.

e. Siirtymätöihinpaikat kattavat laajan valikoiman erilaisia työmahdollisuuksia.

f. Siirtymätöihin on osa- ja määräaikaista, yleensä 15–20 tuntia viikossa, kestoltaan 6–9 kuukautta.

Lukuohje: Aika- ja tuntirajat kansainvälisten suositusten mukaiset. Suomessa käytännössä eivät täysin toteudu johtuen mm. Suomen tukijärjestelmän ominaispiirteistä ja jäsenten yksilöllisistä elämäntilanteista ja työnantajan tarpeista.

g. Jäsenten valitseminen ja perehtyminen siirtymätöihin on Klubitalon, ei työnantajan vastuulla.

h. Klubitalon jäsenet ja henkilökunta selvittävät yhdessä siirtymätöihin vaikutukset jäsenen etuuksiin.

Lukuohje: Suomessa Klubitalot myös keräävät tietoa esim. kannustinloukuista ja pyrkivät vaikuttamaan päättäjiin.

i. Siirtymätöihinohjelmaa hoitavat Klubitalon henkilökunta ja jäsenet, eivät siirtymätöihin erikoistuneet henkilöt.

j. Klubitalon sisällä ei ole siirtymätöihinpaikkoja. Taustaorganisaatiossa olevien siirtymätöihinpaikkojen täytyy olla Klubitalon ulkopuolella ja täyttää kaikki edellä mainitut kriteerit.

23. Klubitalolla on tuetulle ja itsenäiselle työlle omat ohjelmat, joiden tarkoitus on auttaa jäseniä hankkimaan työtä, säilyttämään työpaikkansa ja saamaan entistä parempia työpaikkoja. Klubitalotoiminnassa tuetulle työlle ominaista on se, että Klubitalo pitää yhteyttä jäseniin ja työnantajiin. Jäsenet ja henkilökunta sopivat yhdessä, millaista tukea ja kuinka usein tarvitaan ja missä paikassa tätä tukea annetaan.

24. Itsenäisessä työssä käyvillä jäsenillä on käytettävissään kaikki Klubitalon tukimuodot ja palvelut, kuten etuuksiin ja asuntotilanteeseen sekä hoidollisiin, oikeudellisiin, taloudellisiin ja henkilökohtaisiin asioihin liittyvä tuki. He ovat tervetulleita kaikkeen Klubitalon toimintaan.

25. Klubitalo auttaa jäseniä pääsemään ammatillisiin ja koulutuksellisiin tavoitteisiinsa hyödyntämällä Klubitalon ulkopuolisia koulutusmahdollisuuksia. Klubitalon sisäisissä koulutuksissa hyödynnetään olennaisesti jäsenten opetus- ja ohjaustaitoja.

Talon toiminta

26. Klubitalo sijaitsee alueella, joka on hyvien kulkuyhteyksien päässä, jolloin toimintaan osallistuminen ja siirtymätyössä käyminen on mahdollista. Klubitalo tarjoaa tai järjestää toimivia vaihtoehtoja silloin, kun julkiset kulkuyhteydet ovat puutteelliset.

27. Klubitalon jäsenet ja henkilökunta tarjoavat yhteiskunnallisia tukipalveluja, jotka on sijoitettu Klubitalon työyksiköihin. Niihin kuuluu oikeuksiin ja etuuksiin liittyvä apu, asuminen ja terveiden elämäntapojen edistäminen sekä ohjaus sote-palveluiden piiriin.

28. Klubitalo tarjoaa jäsenilleen tukea, toimintaa ja mahdollisuuksia terveiden elämäntapojen omaksumiseen ja ylläpitämiseen.

29. Klubitalo on sitoutunut auttamaan kaikkia jäseniä löytämään turvallisia, asianmukaisia ja kohtuuhintaisia asumisvaihtoehtoja. Klubitalolla on käytettävissään nämä kriteerit täyttäviä asumismahdollisuuksia, tai ellei ole, Klubitalo kehittää oman asunto-ohjelman.

Klubitalojen asunto-ohjelmat täyttävät seuraavat peruskriteerit:

- a. Jäsenet ja henkilökunta vastaavat toiminnasta yhdessä.
- b. Jäsenet asuvat asunnoissaan omasta halustaan.
- c. Jäsenet valitsevat asuntonsa sijainnin ja huonetoverinsa.
- d. Toimintatapoja ja -periaatteita kehitetään Klubitalon muun kulttuurin kanssa yhdenmukaisella tavalla.
- e. Tuen määrää lisätään tai vähennetään jäsenen kulloistenkin tarpeiden mukaan.
- f. Jäsenet ja henkilökunta ylläpitävät aktiivisesti yhteyksiä auttaakseen jäseniä säilyttämään asuntonsa etenkin sairaalahoitajaksojen aikana.

Lukuohje: Suomessa on muutenkin riittävästi sosiaalisin perustein järjestettyjä asumispalveluja.

30. Klubitalo arvioi vaikuttavuuttaan objektiivisesti ja säännöllisesti, mihin kuuluu kansainvälisen klubitaloverkoston laadunarviointi.

31. Klubitalon johtaja, jäsenet, henkilökunta ja muut organisaatioon kuuluvat osallistuvat kahden tai kolmen viikon klubitalokoulutukseen koulutuskeskuksessa.

32. Klubitalolla on virkistys- ja vapaa-ajan toimintaa iltaisin ja viikonloppuisin. Juhlapäiviä vietetään niiden varsinaisina kalenteripäivinä.

Rahoitus, johto ja hallinto

33. Klubitalolla on itsenäinen hallitus. Jos Klubitalolla on taustaorganisaatio, on sillä myös erillinen neuvoa-antava hallitus. Klubitalon hallituksen jäsenet pystyvät tarjoamaan Klubitalolle taloudellista, oikeudellista, työllistymistä edistävää, etujärjestöihin liittyvää tai yhteiskunnallista tukea sekä etujen ajamista.

34. Klubitalo laatii oman budjettinsa ja noudattaa sitä. Hallitus hyväksyy budjetin tai neuvoa-antava hallitus tukee sitä. Hallitus tai neuvoa-antava hallitus esittää näkemyksensä ja antaa suosituksia budjettia varten ennen tilikauden alkua ja seuraa budjetin toteutumista säännöllisesti tilikauden aikana.

35. Henkilökunnan palkat ovat kilpailukykyisiä verrattuina muualla mielenterveysalalla maksettaviin palkkoihin.

36. Klubitalolla on asianmukaisten viranomaisten tuki ja tarpeelliset luvat. Klubitalo toimii yhteistyössä sellaisten henkilöiden ja organisaatioiden kanssa, jotka voivat lisätä Klubitalon vaikuttavuutta yhteiskunnassa.

37. Klubitalolla on avoimia kokouksia ja toimintatapoja. Ne tukevat jäsenten ja henkilökunnan aktiivista osallistumista päätöksentekoon. Klubitalolla päätetään asioista, jotka koskevat hallintoa, toimintaperiaatteita sekä Klubitalon tulevaisuuden suuntalinjoja ja kehittämistä yleensä konsensusperiaatetta noudattaen.

SAATEKIRJE TUTKIMUKSEEN OSALLISTUJILLE

ARVOISA TUTKIMUKSEEN OSALLISTUJA,

tämä tutkimus on osa sosionomiopintojani, sen opinnäytetyö.

Tutkimuksen aiheena on Tuusulanjärven Klubitalon työpainotteinen päivä. Tutkimus on täysin luottamuksellinen ja vastaajat pysyvät nimettöminä. Älä siis kirjoita nimeäsi paperiin. Vastaamisesta saat palkkioksi lounaslipukkeen Klubitaloon.

Erillisellä paperilla on lyhyt kertomus, jota toivon sinun jatkavan omaa mielikuvitustasi ja kokemuksiasi hyväksi käyttäen. Vastauksesi ei tarvitse olla pitkä. Voit kirjoittaa vapaasti mitä vain mieleesi tulee. Käytä vastaamiseen aikaa 15 – 20 minuuttia.

Tämä ei ole kirjoituskilpailu! Eläydy siis nyt hetkeksi Amin tarinaan.

**Kiitos tutkimukseen osallistumisesta ja käyttämästäsi ajasta!
Muista pyytää Lounaslipuke, kun olet vastannut.**

Katriina (Kati) Paloheimo
Hämeen ammattikorkeakoulu
Sosionomiopiskelija